

50 DE ANI DE LA POGROMUL LEGIONAR DIN BUCUREȘTI

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

DA, A EXISTAT UN HOLOCAUST AL EVREILOR DIN ROMANIA

50 de ani de la pogromul de la București

„Mortii merg repede“. Mai ales când au fost evrei — am adăuga noi. „Patru milioane?“ — a exclamat Höss, comandantul lagărului de la Auschwitz. „Patru milioane de evrei au fost uciși la Auschwitz? Nu-i adevărat. E o minciună sfruntată evreiască. Numai două milioane de evrei au pierit acolo“.

„Douăsprezece mii au fost asfiziati în trenurile morții sau uciși în măcelurile din curtea poliției de la Iași?“. Minciună evreiască. Antonescu și, după el, Ceaușescu au dat cifra de 500. Antonescu îi numea iudeo-comuniști și Ceaușescu le spunea „persoane“. Documentele îngră-

mădite, mărturiile, contraziceau? Minciuni evreiești.

Comunități întregi trecute prin foc și sabie, zeci de mii de victime în Basarabia? Nu-i adevărat.

„Istoricul“ Mușat ignoră un Holocaust care exista numai în imaginația noastră. „Încetați cu lamentațiile“, ne sfătuiește dl Horia Sima.

80 000 de evrei din Bucovina, Dorohoi și Basarabia au murit de boli, de foame, de cumplită mizerie în Transnistria? Alte brașoave evreiești.

Mai mult decât negarea Holocaustului, în ultimul timp, la adăpostul libertăților democratice, citim în ziare despre justificarea acestuia. Cică „Antonescu nu putea altfel. Prea mari au fost „provocările“ evreilor, prea puternică presiunea opiniei publice și de aceea au fost „unele represalii“.

Va să zică, noi, victimele, de la bun început strigăm că nu ne trece prin cap să identificăm poporul român cu asasinii legionari, cu ucigașii antonescieni. Viorica Agarici la Roman, cu ceaiurile și hrana date evreilor din vagoane, Traian Popovici la Cernăuți, care a salvat mii de evrei, farmacistul Beceanu de la Iași și atîția alții „nobili ai popoarelor“, ei reabilitează poporul acesta blind și ospitalier, iar „patriotul“ Drăgan îl identifică cu criminalii fasciști.

După 50 de ani, se încearcă un „consens“ pentru ridicarea unei statui „eroului“ Antonescu care a trimis la moarte nu numai trei sute de mii de evrei, ci și șase sute de mii de români.

Istoria nu iartă eșecurile. Mai ales cînd ele se soldează cu aproape un milion de morți. Și totuși?

Începutul a fost la București. Fuseseră deja omoriți, între septembrie 1940 și ianuarie 1941, Nicolae Iorga și Virgil Madgearu, generalii Argeșanu și Marinescu și atîția alții. Asasinarea lui I. G. Duca și aceea a lui Armand Călinescu constituiau acte de instituire a terorii în viața publică a României.

Antonescu și Sima se află laolaltă. Amîndoi poartă cămașa verde. Se răspîndesc în țară jaful, crima, tilhăria, schingiuirea. Ele se făptuiesc în beciurile poliției și în piețele publice.

Atunci? Ce mai contează cei 130 (sau în plus cu cîțiva, pierduți prin canale) evrei morți în ceea ce se numește „rebeliunea“ legionară din 21—23 ianuarie 1941?

Se escamotează sute de mii și noi ne strigăm jalea și durerea pentru 130?

Nu numai la împlinirea unei ju-

„Eroul“ Antonescu în cămașă verde, alături de Horia Sima

mătăți de veac, ci an de an, ne-am zbatut, ne-am luptat, am înfruntat teroarea și n-am omis nici comemorarea de la București, nici cea din Nordul Ardealului (unde fasciștii au trimis la moarte circa 150 000 de evrei), nici cea de la Iași, nici pe martirii de pe vasul „Struma“ nu i-am uitat.

„Pînă cînd?“, sună titlul unui articol scris de mine în această revistă, cu un astfel de trist prilej. Am parafrizat cu acest titlu cuvintele pe care mi le-a strigat în anul 1984 Emil Bodnăraș.

„Pînă cînd o să continuați cu aceste comemorări?“, striga el, dar nu era numai vocea lui. În realitate, el executa deja ordinele lui Ceaușescu.

„Ce mai vreți?“, a continuat Bodnăraș. „Willy Brandt n-a ingenunchiat la Auschwitz? Ce mai vreți?“

I-am răspuns: „Brandt a ingenunchiat spre a cere iertare, în numele fasciștilor germani. Cine a făcut acest gest, în numele celor români sau maghiari?“

Da. Comemorăm, mereu. Atîta timp cît dl Mușat și dl Pelin și dl Drăgan contestă, ridiculizează, bagatelizează, justifică uriașa noastră

dramă, atîta timp cît călăii noștri devin „eroi“, în pofida mîilor de documente, în pofida faptului că mai trăim noi, ultimii supraviețuitori, e o sfîntă datorie să amintim.

MORȚII NOȘTRI SFINȚI NU POT MERGE REPEDE! Jertfele lor rămîn vii nu numai pentru noi, frații lor, care am fi putut fi în locul lor, în crematorii și în cuptoare, ci și pentru toți acei care vor merita numele de oameni.

Iar aceasta, nu numai din motive etice, ci, pur și simplu, din instinct de viață.

Elie Wiesel o spune, răspicat:

„Astăzi fiecare om e potențial evreu. Fiecare ființă umană candidează la un Auschwitz pe scară mondială“.

Da. Noi, supraviețuitorii (Antonescu putea să ne omoare și pe noi și n-a făcut-o, alibiul devenise necesar), o strigăm sus și tare.

Holocaustul evreilor din România a existat și noi îl comemorăm.

Fie memoria scumpilor și sfinților noștri mucenici, în veci binecuvîntată.

א.ר.ק. אל תכסי דמים

O, Țară, nicicînd să nu le acoperi singele!

Pe aici au trecut legionarii: Templul Sefard în ruine

1) Procurorul militar, av. I. N. Vlădescu, zugrăvește tabloul înfiorător al incendiilor de lăcașuri sfînte, făptuite de păgînele bande legionare:

„Toate sinagogile din Capitală au fost depozitate de podoabele lor scumpe și în urmă, aproape toate au fost date pradă focului.“

„Sunt și astăzi impresionat, cînd scriu aceste rînduri, de ceea ce am văzut în bezna nopții din 22—23 Ianuarie 1941.“

„Templul Spaniol din Str. Năgure Vodă, era o imensă torță, ce lumina, lugubru, centrul Capitalei.“

„Legionarii înlăntuiți într-un imens cerc, dănuiau drăcește în bătaia focului, cîntînd aria „Tineretii legionare“, în timp ce izbeau în furia lor sălbatecă, cu tocurele ciubotelor, trei femei despuiate, pentru a le da pradă flăcărilor.“

„Nenorocitele victime, în dureroasa lor desperare, tăiau văzduhul cu urlete de sfîșietoare durere.“

„Cine ar crede că spun adevărul, cînd evoc aceste scene de barbarie ale agenților plătiți ai lui Hitler, legionarii dragi ai lui Ion Antonescu!“

(„Jurnalul de dimineață“, nr. 57, din 21 ianuarie 1945).

Luni, 21 ianuarie a.c. la ora 12, va avea loc prima comemorare oficială a pogromului antievreiesc din București din 21 ianuarie 1941.

Reuniunea, organizată din inițiativa Birourilor Permanente ale Parlamentului Român, va avea loc în sala „Omnia“. Vor fi prezenți senatori, deputați, oameni politici și de cultură, membri ai Corpului Diplomatic. De asemenea au fost invitați Eminentă Sa Dr. Moses Rosen — Șef Rabin al României și liderii Federației Comunităților Evreiești din România.

Radioteleviziunea va transmite solemnitatea în direct.

CENTENAR IACOB STERNBERG

IACOB STERNBERG

POTRIVIT LUI DARWIN

Potrivit lui Darwin, am străbătut drumul de la maimuță la om.

Potrivit lui Moise — de la sclav la evreu. Așa că, la urma-urmei, sint, prin conștiință și fire, și om și evreu.

Să le desparțim ar semăna cu spintecarea în două a unui fir de păr

Dar se întâmplă că amindouă obosesc și, ca un cocostire pe fundatul albastrei inserări în așteptarea sa incremenită stare, — doar pe un picior eu stau, — al doilea sub aripă să-l țin — al doilea care, totuși, mă doare.

În românește de Iosif BERCOVICI ANDRONIC

Jacob Sternberg

cută și nesfârșită milă pentru tot ce e frânt fără vină.

Constantă iudaică, receptivitatea la nedreptatea socială urcă la Sternberg din Cărțile Profeților. Stilul e pamfletar: „Apropietate, maeștre și-admiră această gravură. / E expresionistă? / Nu, nu! Un inspirat a dăltuit-o / Cu un mult mai simplu nume: Foame...” (v. „Somerii”).

După cum Peltz a rămas în conștiința noastră cronicarul Căii

MICROBIOGRAFIE

- S-a născut în 1880, la Lipcani, Basarabia.
- A debutat, în 1908, cu poezii și schițe.
- În anii 1917 și 1918, a scris și a pus în scenă 9 scheciuri și spectacole de revistă pentru Teatrul Evreiesc din București, în colaborare cu Iacob Botoșanski.
- A regizat spectacole ale Trupii din Vilna la București (1924-1926), având în repertoriu piese de I. L. Peretz, Șalom Alechem, Osip Dimov, Gogol.
- În 1935, a publicat o selecție din creația sa poetică, volum intitulat „Oraș în profil”, în care este vizibilă evoluția poetului de la neoromantism la expresionism.
- Siliș să ia calea exilului în timpul prigoanei rasiale dezlănțuite de regimul dictatorial al lui Antonescu, Iacob Sternberg a trăit patru ani în Uzbekistan.
- În 1945, a devenit directorul Teatrului Evreiesc din Chișinău.
- După lichidarea, în 1948, a Comitetului Antifascist Evreiesc de la Moscova din care făcea parte ca delegat al R.S. Moldovei, a fost deportat în Siberia, fiind deținut cinci ani într-un lagăr de exterminare. A fost reabilitat după moartea lui Stalin.
- Artistul evreu de limbă idiș a trecut în eternitate în 1973.

trezește / se așază la pământ / și, în fața nopții, jeleşte, plînge” (v. „Hațos” — „Miez de noapte”). „Mai lesne este să fii cu poporul tău laolaltă, scria Sternberg, cu omenirea decât numai cu tine însuși — înșingurat”. Opera lui „reb lancel”, cum îi spuneau prietenii, scrisă în limba idiș, poartă amprenta retrăirii potențiale a suferințelor și atât de rarelor bucurii ale poporului evreu.

Regindirea la parametri proprii a conceptului de peisaj, fapt sesizat și de Peltz în necrologul la moartea lui Sternberg, publicat în nr. 299/1973 al revistei noastre, se reflectă în interferența poezie-pictură clasică („Bou jupuit” de Rembrandt) sau avangardistă (pinza lui Chaim Soutine — „Natură moartă”), căpătînd, în cazul lui Sternberg, trimiteri sarcastice-premonitoare la Holocaustul ce avea să extindă metafora vitelor sau păsărilor tăiate cu capetele atîrnînd, moi, peste marginea mesei (din tabloul lui Soutine) la genocidul a șase milioane de evrei: „... în dugheana măcelarului, / coastele și căpățile vitelor tăiate / cu tilc stau atîrnate... / Frumos și curat. / Nici urmă de mușterii. / Nici tu cutite, Nici tu topoare. Sădică așezare. / Iar pe uși un lacăt; calea de ieșire zăvorâtă. / Nopți de criză. / Nopți de psihanaliză, / de singe batjocorit și carne umilită. / Topoare și cutite văzute în vis” (v. „Nopți de criză”).

Sensibilitatea ultragiată a poetului nu e numai a sa; e a întregului popor evreu, ocotind patosul durerii, cu deznădejde tă-

Văcărești, tot așa Iacob Sternberg și-a făcut „un titlu de noblete”, opina Iosif Andronic (v. „Profilul unui poet, chipul unui regizor: Iacob Sternberg”, R.C.M. 589/1985), în a se prezenta drept Poetul ei. Și într-un caz și în celălalt pitorescul portretelor (la Sternberg — „Lăutarul orb”, „Ana pianista”) e devansat de tragismul condiției acestor Luftmenschen.

A fi evreu înseamnă, în concepția lui Sternberg (v. esul „Potrivit lui Darwin”), „a lupta, a-ți stăpîni lacrima și a-ți demonstra „îndrîg” dreptul la existență. A fi om și evreu înseamnă a alcătui o entitate; a fi demn de metamorfozele pe care munca le-a operat în maimuță și de cele pe care libertatea le-a operat în rob”.

Alături de figura legendară a lui Baal Șem Tov apar și personaje biblice — profetul Iona, regele Solomon, regina din Șaba Șulamita — devenind tot atâtea laitmotive ale poeziei sale.

„Balada despre SS-ista Brunhilda și cîinele ei”, „Bolnav de ură”, „La flacăra gerului de cincizeci de grade” introduc în universul sternbergian obsedantele chipurale calvarului și morții fraților și surorilor noastre în spațiile sîrmelor ghimpate ale lagărelor naziste.

Din medallionul aniversar dedicat lui Iacob Sternberg nu poate lipsi o trecere în revistă a celeilalte importante fațete a operei sale: teatrul.

Venit din Basarabia la București în 1913, Sternberg a ridicat spectacolul evreiesc de revistă, lucrînd în colaborare cu Iacob Botoșanski, la cote ar-

tistice și etice neatînse pînă atunci. Iacob Sternberg poate fi considerat un reformator al genului, reușind nu doar să amuze, dar și să educe publicul. „Purim-Cabaret”, „Herșale Ostropoler”, „Huță șeli — Huță șelo” s-au dovedit a fi adevărate lecții de etică, cu mult mai consistente decît un simplu divertisment. De la glumă la satiră, revistele jucate pe scena Teatrului Nou din Calea Văcărești și-au adus contribuția la ameliorarea comportamentului uman. Acest reputat și novator dramaturg, regizor, actor și-a început activitatea teatrală în iarna anului 1917, în condiții grele, în Bucureștiul aflat vremelnice sub ocupație dușmană, la fosta sală „Dacia”, azi „Hanul lui Manuc”.

De la revistele de început pînă la memorabilele realizări regionale „Noaptea în tîrgul vechi”, de I. L. Peretz, „Comoașă” și „Croitorul fermecat”, de Șalom Alechem, care au stîrnit interesul și admirația unor cunoscuți oameni de teatru români (Victor Eftimiu, Soare Z. Soare, Tony Bulandra ș.a.), Iacob Sternberg a promovat în primul plan spectacolelor sale elementele folclorice și cult reprezentative pentru spiritul evreiesc de receptare a lumii.

Mulți dintre actorii de seamă ai teatrului evreiesc din România au debutat și și-au cucerit notorietatea în revistele lui Iacob Sternberg și Iacob Botoșanski: Jeny Șmilovici, Sevilla Pastor, Sidy Thal (care a jucat în revista „Teatrul în flăcări”), Dina König, Jenny Zeltzer ș.a.

Printre realizările de vîră ale genului s-au înscris „Rojnkes mit Mandlen” și „S’katzl kimt” (1934), reviste scrise de Iacob

SENTIMENTUL CENUȘII

Cînd Theo Braun este eliberat din Lagărul 8 și începe drumul spre casă către Baden-bei-Wien, o distanță de cîteva sute de kilometri de-a curmezîșul Europei, el pare să aibă un plan de acțiune limpede. Dorește să-și redobîndească echilibrul în urma încercărilor grele prin care a trecut. Și, în acest sens, vrea să-și termine studiile de istorie a artei, să se înscrie la universitate cît mai curînd posibil.

Încearcă să se țină la distanță de supraviețuitorii incapabili să-și depășească trauma experienței prin care au trecut, să uite gustul Holocaustului.

Cum și de ce planurile lui Theo rămîn nerealizate — aceasta e tema romanului lui Aharon Appelfeld „Pentru fiece care păcat”, tradus din ebraică în engleză de Geoffrey M. Green și apărut în Editura „Weidenfeld and Nicolson”, din Londra, cu un binevenit cuvînt înainte al traducătorului despre remarcabilă, inconfundabilă operă a scriitorului israelian. În miezul preocupărilor lui Appelfeld stă dramatica cerință a conștiinței sale de a cerceta cu sensibilitate și respect al adevărului în adîncurile haotice și pline de suferință ale experiențelor noastre din acest veac.

Întreaga carte, începînd cu titlul dat de autor, „Pentru fiece care păcat” — care sugerează ideea rugii de „Al Het” din cadrul serviciului divin de Iom Kipur, reprezentînd mărturisirea greșelilor săvîrșite în cursul anului — și pînă la ultima pagină, este scrisă în spiritul și în stilul „Cărții lui Iona”, avînd funcția unei parabole asupra condiției umane. Ca și în „Cartea lui Iona”, călătoria eroului a cunoscut o neașteptată schimbare de destinație.

În primul-plan cărții se află imaginile de factură suprarealistă ale drumurilor cu oameni traumatizați fizic și psihic, cău-

tîndu-și căminele, înfricoșați de ceea ce ar putea găsi și, mai ales, de ceea ce n-ar putea găsi acolo. Ei se apropie instinctiv de supraviețuitorii din nevoia de comunicare pe care n-o pot avea decît cu cei trecuți prin aceeași dramatică experiență. „Această întovărire accentuează tragedia incapacității lor de a trăi în parametrii normalului”, remarcă protagonistul romanului.

O serie de reveniri în trecut revelă, printre altele, atașamentul lui Theo față de mama sa, evreică vieneză, iubitoare de muzică și, în genere, de artă, față de tatăl său, un librar liniștit, cu o structură temperamentală predispusă spre singurătate, față de unchiul Karl, cu toate că acesta se îndepărtase de iudaism. În mod sigur, ei toți au fost deportați și uciși în lagărele morții. Nu există refugiu nicăieri. Nici în societatea vieneză a mamei, nici în îndepărtarea de iudaism a unchiului, nici în solitudinea tatălui. Au fost acelea păcate?

Îl întîlnim, de asemenea, în carte pe Mendel Dorf, deportat împreună cu Theo într-unul din lagăre, un tînar care nu poate să renunțe de a se ruga sau să înceteze de a face fapte bune și în situația în care alți deportați se revoltă în fața Răului. Reprezintă el un element al ispășirii?

Theo nu a reușit să ajungă la Baden-bei-Wien. Acum, după ce Aharon Appelfeld ne-a familiarizat cu universul spiritual al eroilor săi, încercăm sentimentul cenușii trăit nu doar de eroii cărții, ca și de supraviețuitorii direcți ai lagărelor morții, ci și de toți oamenii de bună credință, evrei și neevrei, contemporani ai noștri, datorită să-și unească forțele în strădania comună de a împiedica transformarea în cenușă a omenirii întregi.

Regina cîntecului israelian

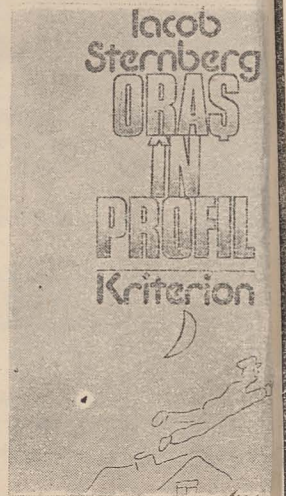
Naomi Shemer, considerată superstar în Israel, a încîntat auditorii din Vancouver (Canada) cu impresionanțele cîntecelor despre „Ierusalimul de aur” („Ierusalaim shel Zahav”).

Cine este însă această „regină a cîntecului israelian”, cum este deseori numită Naomi Shemer? Săbră, născută și crescută în kibulul „Kineret”, de pe tîrmul Mării Galileii, poetă și compozitoare de un profund lirism Naomi își alege inspirația cîntecelor și a creațiilor poetice din istoria țării, din epoca nășterii Israelului modern.

Cîntecele ei evocă diferitele etape ale dezvoltării Țării Sfînte în special în zilele noastre; e interpretă, artista intruchipează bucuria și mîndria poporului Israelului față de tot ce se construiește, față de cei care luptă pentru a-și apăra patria, purtători ai acelei speranțe care, dat poporului evreu putere să supraviețuiască mileniilor de opresiune și durere.

Cîntecul „Ierusalimul de aur” interpretat în anul 1967, la un festival israelian, a fost întregit cu un vers final de către însăși creatoarea lui, din dorința de a glorifica reunificarea Ierusalimului. Autoare și interpretă a acestui mult apreciat cîntec, ea a rescris finalul „chîin în timp ce soldații israelieni își croiau drum în Orașul Sfînt în timpul războiului de șase zile”. Soldații au considerat cîntecul „Ierusalaim shel Zahav” drept imnul lor și l-au intonat în timpul luptelor pentru eliberarea Ierusalimului.

De altfel, numeroase alte piese muzicale au ca sursă de inspirație momente cruciale din frîmintată istorie contemporană a Israelului; omagînd curajul poporului lui Israel; de pildă „Lu Yehi”, cîntec de speranță și pace, scris în timpul războiului de Iom Kipur și „Machar”, („Mîine”), legat de lupta pentru libertatea evreilor sovietici, sint puncte de referință în creația acestei artiste.

Jumătate de secol de la pogromul legionar din ianuarie 1941

PE ACEȘTIA ÎI PLÎNGEM

UN OFİTER

1. Aron Iancu
2. Andrei Oscar
3. Adesser Solomon
4. Adlesberg Jean
5. Aron Ușer
6. Aronn Iancu
7. Avram Gavril
8. Bercovici A. Iosif
9. Bernthal Lazăr
10. Biller Samuel
11. Branover Burăh
12. Beiler Millu (avocat)
13. Bank Marcel
14. Berghoff Elias (doctor)
15. Blimes Leon (avocat)
16. Boianțiu Moise
17. Braunstein Eduard I.
18. Brikman Mauras
Rodrigue
19. Bălan Lazăr
20. Bercovici Herman
21. Belilovski Nachman
22. Berman Osias
23. Bujaker Lazăr
24. Blum Haim
25. Blum Marcel
26. Collin Sigmund
27. Cohen Manase
28. Cerbeanu Herșcovici
29. Dascal Șapșe
30. David M. Aron
31. Dobre Alexandru
32. David Țallic

33. Davidovici Alex
34. Elias Solomon
35. Fringhieru Carol H.
36. Fringhieru Moise
37. Goldberger Meleh
38. Glasberg Samuel
39. Goldstein Isidor
40. Ghewirtz Marcel
41. Grünwald Ițic
42. Galanter Isi
43. Gherber Teodor
44. Goldschleger Mișu
45. Goldenberg Mișu
46. Guttman Iancu
47. Guttman Josef
48. Grünberg David
49. Goliman Nathan
50. Grünberger Tiberiu
51. Goldenberg Leon
52. Grünberg Lazăr
53. Grünberg Froim
54. Granowsky Baruch
55. Hirsch Jonel (inginer)
56. Hertzberg Maximilian
57. Haber Samy
58. Herșcovici Moise
59. Heller Francois
60. Herșcovici Naftale
61. Hofmayer Carol
62. Iancovici (Moise) Mayer
63. Josub Lupu Iancu
64. Iossop Marcu

UN INVAȚĂTOR

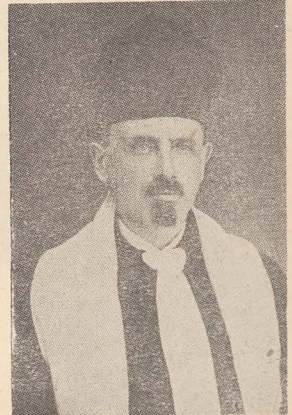

65. Iscovici Emanuel
66. Kaufman Jacob
67. Katz Isidor
68. Klein Andrei
69. Klein Solomon
70. Katz Iacob
71. Katz Pincu (avocat)
72. Kopstick Osias (cantor)
73. Kaufman Mișu
74. Kaufman Bernhardt
75. Katz Sandu
76. Krammer Arnold
77. Klein Lazăr
78. Leibovici Emanoil
79. Leibovici Herș
80. Landman Carol
81. London Carol
82. London Max
83. Mandel Isac
84. Mariasis Moise
85. Marcus Mayer
86. Marcus Michel
87. Morgenstern Herman
88. Morgenstern Suli
89. Marcoveanu Iosif
90. Marcus Leon
91. Marcovici Wilhelm
92. Neubauer Leon
93. Neiderman Willy
94. Neuman Oscar
95. Oberman Panu
96. Orochoschi Moise
97. Pecher Solomon

UN AVOCAT

UN CANTOR

98. Penhas Strul
99. Rottman Mișu
100. Roeder Sami (maior)
101. Rosentzweig Noeh
102. Reichman Manasse
103. Rudich Lazăr
104. Reisman Gherș
105. Rosen Lucian
106. Rosenthal Henry
107. Rosenthal Leon
108. Rosenthal Rebeca
109. Rauch Aurel
110. Rauch Iuliu
111. Sabetay Heinrich
112. Silberstein Herman
(Emanoil)
113. Solomon Corneliu
114. Sufirin Calman
115. Strulovici Nathan
116. Stein Nic. (Nieu)
117. Schein Avram
118. Schein Michel
119. Simonovici Paul
120. Stern Idel
121. Schor Gh.
122. Schaffer Lazăr
123. Wechsler Oscar
124. Weissman Josef
125. Zilberman Emanoil

CRIME, SĂDISM, BESTIALITATE ...

O bandă de legionari compusă din Andrei Georgescu, Ion Gcambașu, Vasile Manu, Ion Ionescu și alții, conduși de șeful sectorului legionar Hârșova, Petre Ion, ridică de la domiciliul său din Constanța pe comerciantul Alexandru Spiegel, și-l transportă cu o mașină de piață la Hârșova, în celălalt capăt al județului.

Victima este închisă într-o cameră a sediului legionar, unde 2 țărani cari înainte fuseseră bătuți de legionari, sunt obligați la rindul lor să-l bată pe Spiegel. Nemulțumiți de loviturile acestora, au mai adus și pe un al treilea țaran arestat și el și în cele din urmă i-au înfățurat pe toți și în locul lor au trecut Petre Ion și ajutoarele sale.

Alexandru Spiegel, desbrăcat de pantaloni și fără ghețe, a fost întins cu fața în jos pe o masă, bătută în cuie de dușumea ca să nu se miște și legat cu frînghii de masă, peste picioare și peste umeri. În această poziție a căpătat cîteva sute de lovituri, pe tot corpul și pe tălpi. Loviturile erau date în ritm de patru, de către patru bătași deodată, așa cum se bate fierul cald „la patru ciocane”. Ultimele lovituri de cravașe, după ce victima a fost deslegată au fost date peste organele genitale.

A doua zi de dimineață, Spiegel, împreună cu trei țărani au fost scoși în stradă, legați la un „stîlp al infamiei” și ținuți astfel pînă pe înserat, pe un ger

năpraznic care obliga paznicii legionari să se schimbe din 2 în 2 ore. Spiegel era desculț, pentru că picioarele se umflaseră din cauza bătăii și nu s-a mai putut încălța.

În jurul stîlpului au fost adunați copiii de școală și îndemnați să arunce cu bulgări de zăpadă. Din cauza suferinței, Spiegel nu mai putea ține capul ridicat și de aceea i s-a trecut înții un laț în jurul gîtului, iar mai tirziu i s-a proptit o țepușă sub bărbie.

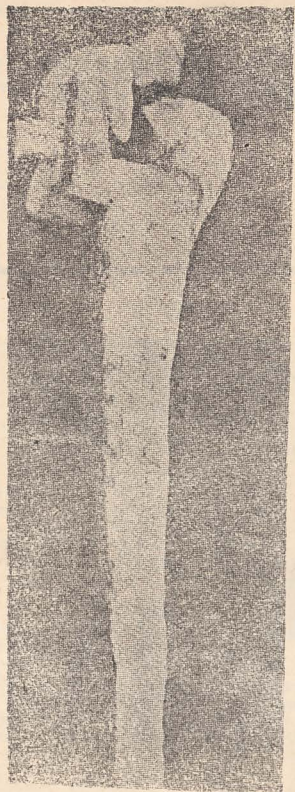
La ora 9 seara Spiegel a murit și Petre Ion se mindrea că va fi decorat pentru că „a omorît un jidan”. (Matatias Carp, „Cartea neagră”, Fapte și documente, Suferințele evreilor din România 1940-1944. Ediție 1946. p. 209-210)

Cadavre în pădurea
Jilava

A doua zi:
Aceleași cadavre —
jefuite și dezbrăcate

În ambele cazuri —
opera legionarilor

Speranță

SCRISOARE DIN STOCKHOLM EXODUS — miracol sau haos?

Așa s-a intitulat o seară organizată de Asociația de prietenie Suedia-Israel. Iar cei ce au vorbit au atins aceste două aspecte ale imigrației evreilor sovietici.

Printre cei prezenți se afla un respectat cetățean al Ierusalimului, suedezul Johnny Freud, actualmente evreu, fost Johnny Fröjd, creștin suedez, originar din Aelghult, și care e, în prezent, tatăl a trei copii, dintre care primul a fost răscumpărat de subsemnatul, contra sumei de 12 milioane de nichel, deși în Cartea Sfântă cu privire la Pidion haben se vorbește de bani de argint.

De cite ori mă înapoiez în Israel, întinlesc în avion pasageri care îmi amintesc cu plăcere de modul în care au fost conduși prin împrejurimi de către Johnny Freud. Oare cîți noi prieteni ai Israelului n-o fi recrutat „Freud Tours” printre turiștii scandinavii?

În seara de care vorbesc, el ne-a asigurat că reticența de a vizita acum Israelul nu-i cîtuși de puțin întemeiată. E adevărat că un război atîrnă, ca o sabie a lui Damocles, deasupra capetelor israelienilor, dar poporul ales (ca să suferă) s-a obișnuit să trăiască în permanență în primejdie.

Cel mai remarcabil dintre vorbitori a fost Per Ahlmark, prieten fidel al Israelului și al evreimii.

Îl ascultasem și cu cîteva zile mai înainte, cînd, în cadrul clubului publicistilor, a comentat alături de alții verdictul instanței supreme în procesul intentat lui Radio-Islam și redactorului său (îrresponsabil Ahmed Rami, antisemit înrăit și consecvent în ura sa neîmpăcată împotriva evreilor, care e actualmente la răcoare).

Același Per Ahlmark publică un interesant articol în ziarul „Expressen”, intitulat „Aici fuga din Uniunea Sovietică este o realitate”.

„Actualmente, Europa ridică ziduri împotriva invaziei poporului sovietic flămînd, scrie Ahlmark. Dar Israelul și-a deschis porțile în fața imensului val de refugiați și-i întîmpină cu mîndrie, însă și cu o bucurie amestecată cu necazuri.

În acest an vor intra în țară cam 200 000 de imigranți. Se consideră că în patru-cinci ani vor intra în Israel cam un milion de evrei sovietici, ceea ce corespunde proporțional unui număr de două milioane de imigranți în Suedia, iar în S.U.A. cam la 60 de milioane!

Israelul își mobilizează toate resursele existente pentru a-i întîmpina. Aceasta, în timp ce America de Nord și țările din Europa Occidentală și Răsăriteană au început să înalțe noi cortine de fier pentru a preîntîmpina imigrarea în țările lor a celor ce pleacă din Uniunea Sovietică.

Am petrecut într-o noapte opt ore pe aeroportul Ben Gurion de lângă Tel Aviv. Cam o mie de oameni veneau din Varșovia, Budapesta și București. Unii dintre ei călătoreau de o săptămînă venind din diferitele republici sovietice și tranzitînd prin Polonia, Ungaria și România. Obosiți de moarte, ei se clătinau coborînd treptele scării avionului. Demnitatea lor umană și spiritul lor hotărît oscilează la fel. Dar, de îndată ce pun piciorul pe pămîntul israelian, devin pe loc cetățeni ai noii lor patrii.

Ei fug din uriașul imperiu sovietic și ajung într-o țară minusculă, puternic afectată de amenințările din afară și de conflictele interne. Cînd, la cîteva ore de la sosire, iau taxiul spre Haifa sau Ashdod, ei întîlnesc, pentru întîia oară în viață, dezbateră liberă și economia de piață.

Este acesta un haos sau un miracol? Sosirea aduce mult a haos. În fiecare oră, grupe de cite o sută de inși se îndreaptă către sala de primire. Se pierd valize. Copii mici plîng. Toată lumea vrea să steie cite în lună și în stele despre noua viață.

Și totuși, întregul proces funcționează de minune. Cei flămînzi primesc imediat ceai sau cafea cu sandviciuri. Părînții cu bebeluși găsesc pe aeroport încăperi speciale pentru spălat și înfășat copiii. Oaspeții sînt strigați și se îndreaptă către una dintre cele 18 boxe cu ordinatorate: ei vor spune cum îi cheamă, ce vîrstă au, profesia, studiile, starea sănătății, rudele, probleme speciale, dorințe personale.

O duzină de telefoane îi așteaptă. Gratuit. Pot telefona oriunde, în Uniunea

Sovietică sau la prieteni din Israel, căroră le pot spune: am sosit cu bine! Îndată primesc legitimațiile și primul lor cec. Toți vor să părăsească cit mai curînd aeroportul pentru a dormi, a dormi...

Bătrîni șchiopătează sprînjindu-se în bastoane. Primejdiile prin care au trecut li s-au întipărit pe față. Cînd le vorbesc chipurile li se inseninează. Pe haine își poartă decorațiile din al doilea război mondial.

Femei îmbrîmbrate din sate și dîngușoare își desfac broboadele și își mîngîie nepoții. Figurile lor descind parcă din cărțile lui Tolstoi sau Babel. Cei de vîrstă mijlocie se grăbesc în diferite direcții spre a telefona, a controla bagajele și a obține informații. Băieții arată cam palizi și parcă nu știu pe ce lume trăiesc. Totul îmi amintește de copii a nîlor '50.

Cele mai curioase de a vedea totul par a fi adolescentele. Ele poartă de pe acum rochii moderne și sînt frumos machiate. După abia zece minute de la sosire, se mișcă cu aceeași încredere de sine ca adolescenții israelieni.

Ceea ce se poate vedea e, în același timp, o tragedie și un triumf. Antisemitismul din Uniunea Sovietică și catastrofa economică li mină pe cei cu învățătură și calificare în afara țării. Și, așa cum au predicat sioniștii, doar un stat evreiesc li primește pe evrei în exod. Celelalte țări își închid granițele.

Va putea, oare, Israelul să fie la înălțimea răspunderii ce stă azi în fața țării? — Înceie Per Ahlmark.

Acum aproape cinci decenii, mai precis în anul 1944, în luna martie, mă afluam într-o încăpăre a batalionului 120 Balta în cadrul căruia fusesem deportat la „muncă evreiască”, în Transnistria. Eram mai mulți inși adunați acolo. Cînd, deodată, se deschise ușa și apără un militar german, descălțat și cu fața răvășită:

— Bitte, ein Bisschen Brot... Un neamț care să cerșească pîine de la niște bieți evrei deportați?!

Clipă istorică. Am înțeles că imperiul clădit de Hitler începe să se prăbușească. Ceea ce s-a și împlinit. Mă rugasem mulți, mulți ani pentru asta.

Cînd mă gîndesc la acești sovietici care bat la ușile atîtor țări ca să fie primiți, știu că sfîrșitul cumpetei închisori a popoarelor a și sosit și că în Est suflă vînt de libertate.

Pentru noi, cei ce iubim libertatea, e o mare, nespus de mare bucurie să putem asista la năruirea imperiilor urii, nedreptății și asuprii.

Bine ați venit, frații mei sovietici, indiferent dacă sînteți sau nu recunoșcuți ca evrei de către unii mai catolici decît Papa...

ANDREI BART

CAZUL VINTILĂ HORIA

În ultima vreme, cîteva ziare dintre cele 1500 cite se spun că apar la noi au publicat unele texte de Vintilă Horia, iar mai de curînd, o editură particulară, care ține să rămînă anonimă, romanul „Dumnezeu a murit în exil”.

Desigur, e oarecum explicabil că această editură, ca multe altele nou apărute — exceptînd „Humanitas” —, nu urmărește scopuri culturale, ci doar materiale, de aceea nici una dintre ele nu se grăbește să publice operele scriitorilor contemporani vest-europeni sau nord-americani (se invocă, pe bun temei, lipsa de valută), nici lucrările scriitorilor români din emigrație (doar scriitorul și editorul Gabriel Liiceanu a publicat cîteva) sau memoriile supraviețuitorilor gulagurilor și temnițelor regimurilor totalitare, care dezvăluie grozăvii și orori.

Dar dacă nu le putem cere acest lucru — am spus doar că editurile particulare, în genere, nu fac operă culturală —, le putem pretinde cel puțin să se intereseze cine anume sînt autorii operelor pe care le traduc, care a fost trecutul lor. Or, în cazul romanului lui Vintilă Horia, el a provocat cel mai mare scandal literar din ultimii ani. De ce? Tipărit de editura pariziană Fayard în 1959, Academia Goncourt i-a atribuit, în toamna anului 1960, prestigiosul său premiu literar. Pînă atunci, timp de 53 de ani, desemnarea unui scriitor ca laureat al acestui premiu n-a sfîrșit nici vreo acuzație publică a autorului, nici discuții asupra opțiunilor sale politice sau a trecutului său. De astă dată însă, de cum cei zece membri ai Academiei s-au fixat asupra laureatului, ei au procedat la cîteva investigații: întîi, la editura Fayard, care le-a dat cele mai liniștitoare asigurări; apoi la Ministerul Afacerilor Externe, de unde au aflat că autorul, renunțînd la cetățenia română după război, beneficiază de un permis de rezident, precum și la ambasada de atunci a țării noastre, de la care n-au primit nici o informație.

Șocul nu s-a produs imediat, ci abia mai tîrziu undele seismului propagîndu-se însă cu mare violență. În cursul ultimului război, Vintilă Horia, un gazetar obscur, publicase diverse articole prohibitive, fiind condamnat, în 1946, de tribunalele române, după care s-a expatriat.

Dar, în urma proclamării premiului Goncourt, au început să circule anumite

zvonuri. Deocamdată, nu erau decît zvonuri: Vintilă Horia ar fi aparținut Gărzii de Fier, făcînd „prin acțiune și pană” apologia nazismului și a fascismului mussolinian, îndemnînd la violență și ură rasială, pe care le-a și practicat etc.

Peste cîteva zile, au început să se producă atacuri mai precise, revelații. Exhumat după 15 ani, dosarul Horia e publicat, mai întîi, în „L'Humanité”, reluat de „Lettres françaises”, completat și amplificat de marile ziare franceze, de la „Aurore” la „Figaro” și reproduces, comentat în toată presa din Franța și străinătate. O întreagă campanie, foarte pasionată, sprijinită pe dovezi și fasmile, se declanșează împotriva votului Academiei Goncourt.

Membrii Academiei sînt asaltați cu telefoane, bombardări cu scrisori, petiții, proteste, admonestări.

Consiliul reprezentativ al evreilor din Franța adresa lui Roland Dorgelès, pe atunci președintele Academiei, o „rezoluție a biroului său dirigitor” întrunit în ședință extraordinară, în care își exprimă regretul că Academia a putut încununa lucrarea lui Vintilă Horia, iar Federația deportaților și deținuților, a rezistenților și patrioților își exprima indignarea că i s-a putut atribui premiul unui om care a fost complice la crimele naziștilor și în numele supraviețuitorilor și al familiilor celor morți. Cereea Academiei să nu se preteze la un act ce nu ar putea să însemne altceva decît reabilitarea nazismului și a rasismului.

În cele din urmă, ambasada de atunci a României s-a hotărît și ea să pună la dispoziția Academiei Goncourt copia dosarului procesului intentat lui Vintilă Horia în 1946, precum și sentința respectivă, din care rezultau gravele lui vinovății.

Puși în fața acestei situații, după numeroase discuții, membrii Academiei se hotărîră, inițial, să mențină premiul, dar să nu-l decerneze. O scrisoare a autorului, adresată Academiei, prin care anunță că renunță la premiul, a pus însă capăt cazului, așa că premiul n-a mai fost acordat.

Iată, deci, pe cine anume s-a grăbit editura particulară să-l traducă. Dar, cînd urmărești doar succesul material, asemenea „amănunte” nu mai au nici o importanță, căci doar, după cum gîndesc unii, „banii n-au miros”.

PAUL B. MARIAN

DECESE

În cimitirele Comunității Evreilor din București au fost înhumati, în perioada 1. XII — 31. XII 1990, următorii:

Engelberg Ioachim (55 de ani), Șos. Ștefan cel Mare nr. 39; Kaufman Bela (79), Aleea Trestiana nr. 4; Feldman Fani (90), str. Nicos Beloiannis nr. 3; Silberman Leon (79), Bd. 1918 nr. 62; Kleiman Martin (72), str. Cupolei nr. 1; Chinsbrauner Haim Meer (62), str. Suren Spandarian nr. 5; Leizerovici Golda (83), str. Stupinei nr. 33; Wolfshaut Leon (61), str. Pictor Romano nr. 25; Liviu Munteanu Luis (81), Șos. Ștefan cel Mare nr. 5; Loebel Bertha (92), Cămin „Amalia și Sef Rabin” nr. 2; Gutman Aneta (86), Bd. Metalurgiei nr. 36; Cerbanu Sabina (89), str. Tomis nr. 2 A; Sanft Alice (82), Bd. Aleea Moghioros nr. 17; Moise David, Ascher Elisabeta, Berenstein Haia, Schaeffer Jacob, Steinhart Camila (91) Cămin „Martin Balus”; Kerciu Corina (84), str. Vasile Conta nr. 7-9; Demayo Jenny (66), str. Bizet nr. 1; Mazilu Maria (77), Cal. Văcărești nr. 242; Jacobsohn Hermann (82), Calea Moșilor nr. 131; Zalman Leia (92), str. Vaselor nr. 44; Kerciu Jacques (83), str. Vasile Conta nr. 7-9; Ventura Teivi Joseph (88), Bd. Dinicu Golescu nr. 23-25; Moisa Maria Fani (94), str. Slătineanu nr. 31; Rabinovici Moise (83), Bd. Metalurgiei nr. 23; Almer Sura (77), Bd. Schitu Măgureanu nr. 45; Baraf Otilia (81), Bd. Păcii nr. 1; Boaf Lily (86), str. Sapienței nr. 1 A; Schalet Clara (82), str. Poiana Muntelui nr. 2.

Amalia — soție, cu aceeași durere și tristețe reamintesc că la 4 februarie 1991 (20 Șvat) se împlinesc 5 ani de la decesul bunului și dragului ei soț dr. NISEL ABRAMOVICI — Botoșani.

Lui ADRIAN WEINTRAUB, iubitul meu fiu, îi plîng plecarea timpurie din viață, la 13 februarie 1989.

Mama cu dor și veșnic neconsolată și cei ce l-au iubit, nu-l vor uita niciodată!

Mereu prezenți în inimile noastre, vom păstra vie amintirea dragilor noștri HANA-ANUTA LEIZER, MATILDA și BAZIL ROȘU, MARCEL LAZAR așa cum au fost, buni, generoși, înțelepți. Familia.

Omul și medicul deosebit care a fost dr. SAMI BERCOVICI s-a stins din viață în ziua de 4 ianuarie a.c. Îi plîng / cu durere Nadia — soție, Ana și dr. Arthur Maiersohn — soră și cumnat, Lucky și Mariana Tenenhaus — nepoți, Riga, Ella. Constanța, Izu — veri.

Nu-l vom uita niciodată.

FLACHS MARIETTA, colega și prietena mea de o viață, a decedat în urmă cu cîțiva ani, în Israel.

Duioase amintiri. Sima și soțul.

Ne despărțim cu adîncă durere de scumpa noastră MOISA MARIN FANI — mama, bunica și străbunica noastră, pe care nu o vom uita niciodată!

Nisetta, Beatrice, Lică, Dicu și Fănel, surori, frate și cumnate, precum și nepoții anunță cu tristețe încetarea din viață, la interval de două zile, a dragilor lor CORINA (BRAUN) și JACQUES KERCIU Comemorarea va avea loc la Templul Coral în ziua de 17 ianuarie 1991 (2 Șvat), la orele 8.30.

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Scurtă istorie a evreilor din Londra

Evreii s-au stabilit în zona Guildhall din Londra după cucerirea normandă din 1066. O placă fixată pe biserica St. Lawrence în Jewry menționează: „St. Lawrence în Jewry se numește așa pentru că biserica originală se afla în partea de est a City-ului, locuită în majoritate de evrei”.

Între 1066 și 1290, în City au existat cinci sinagogi, deși n-au fost niciodată folosite simultan în acea perioadă. Sinagoga Mare, situată la întretaiera a două străzi — Threadneedle Street și Old Broad Street — a avut o viață foarte scurtă. Terminată în 1231, această sinagogă a fost confiscată 23 de ani mai târziu. O altă sinagogă s-a aflat la întretaiera lui Old Jewry cu Gresham Street, alta se găsea în Old Jewry and Poultry, iar cea din Coleman Street a fost închisă în 1272.

Sinagoga din Guildhall Yard se afla pe locul lui Bakewell House, unde — datorită existenței unui izvor subteran — se construie o mikva la subsol.

În 1290, evreii au fost expulzați din Anglia. În 1655, Menasseh ben Israel a adresat o petiție lui Cromwell, cerind dreptul ca evreii să se poată stabili în Anglia și, deși Conferința de la Whitehall nu a dat o decizie tranșantă, Cromwell a declarat că evreii au dreptul să revină în această țară.

După doi ani — deci în 1657 —, a fost deschisă, în Creechchurch Lane, prima sinagogă, congregația cumpărând un loc pentru cimitir în Mile End Road. La acea vreme, comunitatea era alcătuită din marani și din câțiva comercianți mai înstăriți veniți de la Amsterdam.

În 1688, evreilor li s-a permis în mod oficial să se stabilească în Anglia. Pe la 1695, în parohia St. James se instalaseră 264 de evrei, alcătuiți circa 26%, din totalul populației districtului Aldgate. Pe măsură ce numărul imigranților a sporit, aceștia s-au stabilit în Portsoken, prefigurând nașterea unei puternice comunități.

În secolul al XVIII-lea, au existat mai multe încercări nereușite de emancipare — inclusiv Actul de Naturalizare a Evreilor, ratificat în 1753 și abrogat în anul imediat următor.

În perioada domniei lui Charles al II-lea (1630—1685), Lordul Primar al Londrei și consilierii ai primăriei au încercat, dar n-au reușit să-l convingă pe suveran să anuleze reformele liberale introduse de Oliver Cromwell — care permiteau evreilor să trăiască într-o relativă libertate, fiindu-le impuse totuși și anumite restricții de ordin social și religios — și au cerut să-i surghinuescă din nou pe evrei.

Referindu-ne la restricțiile amintite, vom menționa că evreilor din Londra nu li se permitea accesul la posturi în politică, în magistratură, în afaceri și în sferele academice. În 1697, Corporația londoneză a limitat numărul agenților evrei de bursă la 12, dintr-un total de 124, ciți funcționau la Royal Exchange. De asemenea, evreilor nu li se permitea practicarea comerțului cu ridicata. Acest drept le-a fost totuși conferit în 1831, trei ani după ce fusese gănit evreilor convertiții.

Accesul în magistratură le-a fost deschis evreilor cu începere din 1833, primul magistrat fiind Francis Henry Goldsmid.

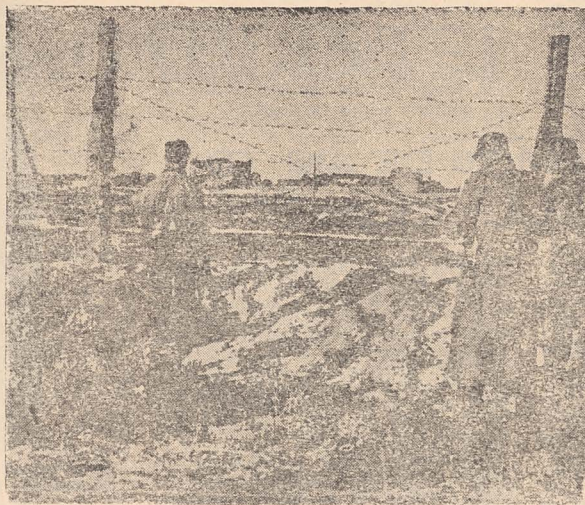
Depunerea jurământului — care era, în esență, creștin — constituia principala impediment de care se lăeau evreii în ocuparea unor posturi în aparatul de stat sau în armată.

Unul dintre principalii combatanți împotriva restricțiilor referitoare la depunerea jurământului a fost David Salomons, născut, în 1797, într-o familie askenază ortodoxă. El a fost unul dintre fondatorii cunoscutei „Westminster Bank”, foarte apreciată în economia Angliei, iar în 1835 a fost ales prefect al Londrei. Doi ani mai târziu, Sir Moses Montefiore — unul dintre liderii comunitari și susținător al drepturilor civile ale evreilor — a deținut același post.

În 1835, Salomons a fost ales concomitent și membru al Consiliului Municipal în districtul Aldgate, dar nu s-a putut exercita funcția întrucât i se cerea să depona jurământul creștin, ceea ce ar fi însemnat să abdice de la iudaism, iar el a refuzat categoric acest lucru.

În 1841, lordul Lyndhurst a introdus un proiect de lege stipulând crearea unui jurământ special care să poată fi rostit și de evrei. După ce a fost respins de mai multe ori, proiectul a fost în cele din urmă votat în ambele Camere ale Parlamentului, în 1845. Ca urmare, Salomons a putut deveni, în 1847, membru recunoscut al Consiliului Municipal, post pe care l-a deținut până la moartea sa, iar în 1855, a devenit primul primar evreu al Londrei. De atunci și până acum, alți șapte evrei au deținut această funcție.

Politica londoneză față de evrei a început să se liberalizeze din ce în ce mai mult pe măsura scurgerii timpului. Astfel, în 1840, lui Sir Moses Montefiore i s-a permis să țină o întrunire de protest împotriva acuzației aduse de Siria cum că evreii ar folosi lege de creștin pentru prepararea azimei, intrarea având loc în fața clădirii primăriei Londrei (Mansion House). La Guildhall, în 1890, a avut loc un miting criticând aspru pogromurile din Rusia arisă. Trebuie să menționăm că la ambele manifestații au luat parte și primarii din timpul respectiv.

■ În lagărele morții

O DATORIE DE ONOARE
TÎRZIU PLĂTITĂ

Lui SIMON WIESENTHAL, directorul Centrului de Documentare Evreiesc, i s-a conferit de curind titlul de Doctor Honoris Causa al Universității din Viena, după ce el primise cinci titluri onorifice conferite, toate, în America. Și pentru această întârziere nu America, desigur, avea de ce să se rușineze, ci Austria.

După cum a subliniat rectorul Universității din Viena, Karl Wernhart, decernarea titlului de Doctor Honoris Causa „în filozofie, a fost hotărâtă în unanimitate de Senatul prestigioasei instituții. Inițiativa a pornit de la studenți, în anul 1988. Wiesenthal este, a spus Wernhart, „în cel mai bun sens academic, partizan și apărător al umanității”.

Ministrul austriac pentru problemele științei, Erhardt Busek, subliniind, la decernarea titlului, că vorbește în numele guvernului federal, l-a caracterizat pe Wiesenthal drept „Warner und Mahner” („persoană care avertizează și somează”), un om a cărui operă poartă pecetea unui profund umanism.

Wiesenthal a luptat necontenit, din 1945, împotriva lipsei de conștiință a epocii noastre. „Numai o conștiință, de care facem uz, ne poate feri să devenim elemente secundare sau mici, roțițe în angrenaj”.

Exprimându-și răscăpat regretul pentru recrudescența antisemitismului în Austria, inclusiv în timpul ultimei campanii electorale prezidențiale, ministrul federal s-a referit și la înalta considerație de care se bucură Wiesenthal pe tărîm internațional. Austria oficială a făcut aici prea puțin și i-a îngreuiat lui Wiesenthal posibilitatea de a trăi în această țară. Prin conferirea titlului de merit Doctor

Honoris Causa, „această carență a fost întrucâtva compensată”.

Simon Wiesenthal, care a îndurat și el timp de patru ani și jumătate suferințele lagărului de exterminare, a fundamentat astfel perseverența cu care urmărește pedepsirea atrocităților săvârșite de regimul nazist: „Supraviețuirea este un privilegiu care te obligă”.

PE URMELE UCIGAȘILOR

„Abia cînd nu mai vorbim despre morți ei sînt într-adevăr morți”.

Pentru documentarista Lea Rosh, această profesiune de credință este un resort hotărîtor al activității ei. Mereu reușește „să vorbească despre morți” cu multă angajare și, în această privință, să stabilească și să vizualizeze corelații neașteptate. Morții ei sînt în primul rînd milioanele de evrei europeni care au fost asasați în timpul nazismului.

În filmul pentru televiziune, în patru episoade, produs de SFB, „Moartea este un maestru din Germania”, în prim plan se propune întrebarea: cine le-a ajutat nazistilor în diferite țări și unde s-a manifestat rezistența? Lea Rosh a cercetat literalmente întreaga Europă, între Norvegia și Grecia, între Belgia și Uniunea Sovietică, spre a înțeli supraviețuitorii și martorii, folosind texte documentare și fotografii.

Convorbirile sale cu istoricul Eberhard Jäckel formează cadrul filmului. Dialogul lor îndeplinește funcția care, de obicei, în filmele documentare revine comentariului asupra imaginilor: el e vocă fapte și cuprinde relații adunate printr-o muncă de cinci ani.

Pe această bază sînt avansate interpretări și analize întemeiate, ajungîndu-se, inevitabil, la concluzia că nazistii au comis crime fără precedent în lungă și groaznică istorie a persecutării evreilor.

Lea Rosh îl întreabă pe un evreu din Riga (Letonia) de ce, în perioada agresiunii hitleriste, a rămas pe loc și nu a încercat să fugă. Mama lui căpătase o educație germană, este răspunsul; ea obișnuia să spună: „Poporul german este un popor cultivat, care a creat oameni de im-

ALIAUA STUDENTEASCĂ DIN U.R.S.S. LA TEL AVIV

Valul Aliaiei sovietice, care a adus mii de studenți și cărturari în Israel, are un impact și asupra Universității Tel Aviv.

În anul de învățămînt curent, 16 studenți evrei veniți din Uniunea Sovietică s-au înscris la Facultatea de Inginerie și patru la Academia de Muzică „Samuel Rubin”. În plus, au fost acceptați pentru doctorat circa 30 de candidați — în special, la științe exacte.

Prof. Dan Amir, vicerector, a declarat că a primit 200 de candidaturi din partea unor licențiați evrei sovietici sosiți în Israel, plus circa 120 din partea unor ce se află încă în U.R.S.S.

Domeniile de specialitate ale majorității noilor facultăți reflectă înaltul grad de calificare al olimilor.

Academia de Muzică „Rubin” este „asediata” de candidaturi și se așteaptă să fie acceptate cîteva duzini de studenți sovietici. În mod normal, Academia acceptă anual circa 60 de noi studenți; numărul acestora va fi mai mult decît dublu anul acesta.

Numărul mare al noilor veniți care cer să fie admisi la Universitatea din Tel Aviv a dus la triplarea programului de pregătire pentru olimi față de cel de anul trecut. 425 de sosiți recent, incluzînd 340 de persoane din U.R.S.S., iau parte la acest program, condiție prealabilă pentru admiterea la universitate, față de 165 anul trecut.

Institutul de Activități Sociale „Bob Shapell”, din cadrul Universității, a pregătît un program trimestrial pentru olimi din Uniunea Sovietică, absolvenți ai unor instituții de învățămînt superior. Început în octombrie 1990, el este destinat vorbitorilor de limba rusă, avînd o diplomă universitară, care dorește să se pregătească în direcția activităților sociale.

COMUNITATEA EVREIASCĂ
SPRE ANUL 2000

(AL PATRULEA CONCURS INTERNAȚIONAL DE FOTOGRAFII ȘI ÎNREGISTRĂRI VIDEO LA „BETH HATEFUTSOH”)

Încurajată de succesele obținute în primele trei concursuri, Asociația Prietenilor Muzeului „Beth Hatefutsot”, din Israel organizează acum al patrulea concurs internațional avînd ca obiectiv îmbogățirea în continuare a arhivei foto și video a muzeului. La încheierea noii ediții, se va organiza o expoziție cuprinzînd o selecție de fotografii și înregistrări video la sediul muzeului și, ulterior, în cadrul diverselor manifestări

internaționale consacrate moștenirii evreiești în imagini.

Termenul-limită pentru primirea fotografiilor și înregistrărilor video este 30 aprilie 1991, iar ceremonia înmînării premiului, ca și deschiderea expoziției vor avea loc, la Tel Aviv, în ianuarie 1992.

Comitetul de organizare a concursului, ediția a IV-a, din cadrul Muzeului „Beth Hatefutsot” își exprimă încrederea că toți prietenii instituției vor sprijini acest important proiect.

VIZITE

Luni 17 decembrie 1990, Excelența Sa dl Christoph Parisini, ambasadorul Austriei la București, a făcut o vizită Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen. A avut loc o convorbire ce s-a desfășurat într-o atmosferă cordială.

Marti 10 ianuarie 1991, Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a primit

vizita dlui John Mc Fall membru al parlamentului britanic și a dnei Marian Pallister, publicistă.

Oaspeții s-au interesat de probleme curente ale vieții comunității evreiești din România. Eminența Sa le-a dat răspunsuri ample privind situația actuală și perspectivele acestei comunități.

LA IAȘI, ACUM 75 DE ANI (I) CENACLUL „LICHT”

În anii 1914—1916, premergători intrării României în primul război mondial, cind legăturile culturale ale iudaismului român erau virtual rupte de viața evreiască din estul și vestul Europei, s-a aprins în ulița evreiască din Iași făclia unui curent iudaic autohton, plin de patos romantic, popular și idișist, cunoscut sub titulatură „Epoca Licht” (dată de monograful ei P. Almoni*). Curentul n-a apărut pe loc gol. Își avea rădăcinile în trecutul cultural al obștii evreiești ieșene, unde — după o cunoscută expresie — „deși nu curgea lapte și miere pe Bahlui, exista o ambianță culturală ca în nici un alt Țig al țării”. Aici era un centru răsăritean al mai vechii culturi de tip mendelssohnian a maskilimilor (de cultură ebraică și expresie lingvistică germană), iar de la începutul veacului nostru funcționau și multe societăți culturale sioniste. Pe acest fundament aliat ființă, în 1905—1906, din inițiativa tânărului rabin pe atunci, dr. I. Niemirower, „Toynbee-Hall”-ul ieșean, nucleu cultural și tribună liberă pentru dezbaterile problemelor social-culturale ce frământau ulița evreiască.

Elementul motor al „Toynbee-Hall”-ului era „constelația celor trei” formată din medicii Karpel Lippe, H. Burstin și Șteuerman-Rodion. Neavind local propriu, își mută cortul din loc în loc, cind în localul cantinei Ghelzer, cind în Sala Binder ori în sala Organizației Sioniste, pe ale căror estrade s-au auzit glăsurile celor mai proeminente figuri ale iudaismului ieșean, ba chiar și expunerile unor personalități ilustre ale iudaismului mondial, ca Șalom Alechem, Nahum Sokolov, prof. dr. Oppenheimer, Bernard Lazare etc., la al căror cuvânt din cadrul șezătoarelor de simăbătă seara se adunau tineri și vîrstnici veniți din „glodurile” Nicolinei și Socolei.

Activitatea „Toynbee-Hall”-ului a continuat, cu aceeași rîvnă, și după plecarea din țară a dr.-ului K. Lippe și mutarea la București a dr.-ului I. Niemirower (1911). Treptat, cercul festiv al șezătoarelor de simăbătă seara s-a transformat într-un organism dinamic și efervescent, care prindea din zbor și impunea tot ceea ce interesa ulița evreiască. A apărut pe băncile, zise de galerie, ale sălii Ghelzer un nou val de tineri, pornit cu îndrăzneală să spargă vechile tipare ale academismului. Introducînd, în locul conferințelor pe motive generale, rostite de multe ori în germană — limba de predicație a maskilimilor —, expuneri în limbile idiș și română, care tratau probleme vii ce frământau viața evreiască, șezătoarele au coborît din sfera „academicismului” la concret, de la intelectualism pur la național, folcloric și mame-lușn (limba maternă). În locul venerabilor nume ale lui Klopstock și Grillparzer erau popularizate nume din literatura idiș, ca: Șalom Alechem, I. L. Peretz, Mendele Moier Sforim și alții.

În acest mod, Toynbee-Hall-ul a devenit „Licht” spre mijlocul deceniului al doilea (1914), în care tonul nu-l mai dădeau notabili maskilim, ci debutantul poet Iacob Gropper, flancat de o nouă constelație: Efraim Waldman (FroiKe), Motti Rabinovici (Mottl), Iacob Botoșan (Iașu), Haskel Friedrich (Hoski) etc.; li s-au raliat apoi Aron Matatiah Friedman (Motăslu), Reuven Rubin (Rivn) și alții, al căror prestigiu s-a impus din primul moment, reușind să aducă în sala de la Ghelzer pînă și grupul tinerilor „intelectuali rezervați și patrioți ieșeni” din jurul revistei de avangardă „Absolutio”: F. Brunea-Fox, I. Ross, Geri Spina etc., precum și pe tinerii sioniști A. L. Zissu și Samson Lazăr.

În acest cadru s-a înfăptuit, în acei ani, la nivelul uliței evreiești, insurecția

culturală „Licht” care nu trebuie confundată cu grupa „Licht” de la Clubul socialist ieșean. Prima era acțiunea națională a unui grup de tineri evrei care aveau în centrul preocupărilor lor promovarea limbii idiș, a literaturii și a celorlalte valori ale culturii evreiești. Cealaltă era o grupare politică a socialistilor evrei, animată de dr. I. Ghelzer, care milita pentru marxism și autonomie culturală prin limba idiș.

Sub steagul „Licht” și minăți de îndemnul apropierei de popor, lichtiștii, ai domă narodnicilor, au pornit apostolește din Țig în Țig, asumîndu-și misiunea de luminători culturali. Și astfel, în șezătoarele organizate în Țiguri și orașe, în sinagogi și săli de han, începuse să răsună cuvîntul, poezia și cîntecul popular evreiesc. În asemenea zile festive ale Țigului, după o conferință pe temă culturală, urmată deseori de discuții, se desfășura programul artistic, cu lecturi din Șalom Alechem sau I. L. Peretz, recitări din H. N. Bialik sau Moris Rosenfeld, completate cu lecturile lui Iacob Gropper din propriile sale producții sau cu producțiile altor membri ai cenacului. Nici o șezătoare nu se încheia — la cererea publicului — fără monologul „Der Declamator” în rostirea inimitabilă a autorului Motti Rabinovici, fără cîntecele populare idiș în interpretarea trubadurescă a lui Iacob Botoșan sau romănta „Morgenblumen” a lui Iacob Gropper, pusă pe

Iacob Gropper
Desen de Rosă, apărut în „Halkivah”

muzică de Albert Segalescu și devenită în acei ani șlagărul uliței evreiești. La aceste șezători se producea totdeauna și talentatul recitator I. Rubin, cu ale sale „Din versurile umoristice ale unui jargonist”.

Asupra chestiunii de a ști ce a reprezentat momentul „Licht” în istoria culturii evreilor din România, majoritatea celor care au abordat problemele culturale ale iudaismului român sint de părere că, în desfășurarea istorică, el a constituit o etapă mai înaltă a culturii evreiești din această țară dar, în timp ce gropperienii vād în „Licht” un summum, unii proletcultiști ai uliței evreiești îl consideră ca o introducere modestă la faza următoare de înflorire a culturii idiș din anii dintre cele două războaie mondiale. Prima opinie este exagerată, cea de-a doua tendențioasă. În judecata istorică trebuie subliniat faptul că „Licht” a fost cadrul în care a prins aripi și s-a afirmat poetul Iacob Gropper, primul dintre cei trei mari poeți de limbă idiș apăruiți pe terenul iudaismului din România și tot din acest... „licht” descind și alte mari talente cu care ne mindrim. Din „Licht” — la fel ca din „Mantaua” lui Gogol pentru literatura rusă — descinde întreaga mișcare culturală a evreilor români din anii care au urmat.

M. ȘORAR

Speaker to Speaker

■ În timpul vizitei delegației parlamentare române în Israel: dl Alexandru Birlădeanu, președintele Senatului României, împreună cu dl Dov Shilansky, președintele Knessetului

SCRISORI CĂTRE REDACȚIE

Centrul de Istorie al Federației Comunităților Evreiești din România

București 3.I.1991

Direcției emisiunii „Actualități”

Rugăm să dați citire următorului protest:

În legătură cu emisiunea „Actualități” din seara zilei de 1.I. 1991 care s-a deschis cu un citat dintr-un text semnat de mareșalul Ion Antonescu avem de pus o întrebare.

După doborîrea dictaturii lui Ceaușescu propuneți reabilitarea alteia, a celei antonesciene? Este această luare de poziție în consens cu actualele legiuri care condamnă deopotrivă totalitarismul comunist ca și totalitarismul fascist?!

La această întrebare se cere — impérios — un răspuns.

Nu știu televiziunea că în timpul dictaturii antonesciene au fost exterminați în România, între 1941—1944, în pogromuri, în lagăre de concentrare și pe teritoriul Transnistriei aproximativ 300.000 de cetățeni români de naționalitate evreiască?

Oare nu se știe că numai după înfrîngerea de la Stalingrad mareșalul Antonescu și-a atenuat politica față de evreii din România, făcînd acest lucru doar din conjuncturalism politic?

Încercarea de a trece sub tăcere această neagră pagină de istorie este o jignire a memoriei martirilor care au murit pentru simplul motiv că au fost evrei.

A vorbi despre unitatea națională citîndu-l pe mareșalul Antonescu, cînd istoria României oferă mari pilde de gîndire umanistă începînd cu Școala Ardeleană, Kogălniceanu, Bălcescu, pînă la Iorga, înseamnă a încerca să raliezi astăzi ascultătorii sub un steag pe care era scrisă cu majuscule discriminarea rasială.

Secretar științific,
SERGIU STANCIU

Textul de mai sus a fost remis Televiziunii, fără a fi însă transmis pe post. Cunoscut fiind semnificația majoră a implicației difuzării cuvîntului rostit la 1 ianuarie 1941 de mareșalul Ion Antonescu și locul ocupat de același personaj în politica de exterminare a evreilor din România, considerăm necesară informarea cititorilor noștri.

Un cetățean evreu ne scrie:

Vă trimit în copie scrisoarea pe care am adresat-o Televiziunii Române în legătură cu faptul că un domn Victor Ionescu a prefăcut o emisiune la Televiziune la 1 ianuarie, printr-un citat din Ion Antonescu.

DOMNULE PROFESOR

Bunica mea a murit în Transnistria. La fel doi frați ai tatălui meu ca și multe alte rude deportate din Bucovina din ordinul mareșalului Antonescu.

Se spune că datorită lui au murit în România mai puțini evrei decît în Germania sau Ungaria. E ca și cum, peste 50 de ani, s-ar spune că datorită lui Ceaușescu numărul morților din România a fost proporțional mai mic decît cel din închisorile staliniste din U.R.S.S. Ca urmare, Ceaușescu ar trebui evocat și citat într-o emisiune de actualități de la începutul anilor '40 ai secolului următor de un urmaș al domnului Victor Ionescu.

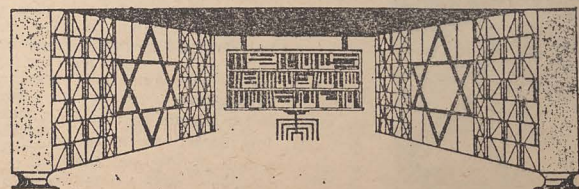
Între cunoștințele dv. și ale mele de istorie este o distanță mare. Dar eu am fost dat afară din școală, „Lucaci” (eram premiat și profesorul Cheșu a vrut să mi înfizeze) iar tata, medic militar, a fost dat afară din armată din ordinele aceluiaș Antonescu.

Am regăsit sintetizat cu precizie punctul meu de vedere în cartea „Primejdii, încercări, miracole” pag. 43 ș.u. scrisă de Eminența Sa Șef Rabinul Moses Rosen, căruia îi trimit o copie a prezentei scrisori.

Nu am formație umanistă, nu îmi este în uzanță să transmit gînduri în scris altele decît tehnico-economice dar sper că m-am făcut înțeles și veți solicita domnului V. Ionescu să-și ceară scuze pentru întinarea memoriei morților mei. Eminența Sa dl Șef Rabin nu mă cunoaște. Nutresc speranța că gîndurile D-sale vor însoți ca o protecție și un sprijin cele de mai sus.

Cu respect,
SORIN DIKMAN

Scrisoare înregistrată la RTV
81528/9.01.91

* Autorul P. Almoni este un pseudonim nedeconspirat și s-au emis diferite supoziții în jurul lui. Unii au pus în paranteză inițiala R (dr. R). Dar cine este acesta? Israel Bar Avi pretinde că în spatele pseudonimului e însuși Iacob Gropper. Alții afirmă că Almoni e pseudonimul dr.-ului B. Iosif, panegiristul lui Gropper. Cuvîntul „almoni” înseamnă în ebraică „cutare”. Se folosește sintagma „almoni ben almoni” în sensul „cutare, fiul lui cutare”.

ȘTIINȚA PE PĂMÎNTUL FĂGĂDUINȚEI

Institutul de știință Weizmann din Israel este unul din cele mai mari centre de cercetare din lume, deși se găsește într-o țară de mică întindere, confruntată permanent cu lupta pentru supraviețuire.

alături de oameni de știință din alte părți ale lumii, au inaugurat cercetarea în noul institut.

MENTINÎND CELE MAI ÎNALTE EXIGENȚE

Weizmann, care avea propriul său laborator în Rehovot, și-a dat seama că doar o clădire și un personal nu erau suficiente. După cum avea să-și amintească mai târziu în scrierea autobiografică „Experiență și eroare”, s-a găsit confruntat cu probleme pe care oricum le prevăzuse când încercase să înființeze un centru de cercetare „într-o țară atât de inapoiată din punct de vedere științific precum era Palestina”. Deosebit de neliniștitoare era „posibilitatea de a pierde simțul proporțiilor prin lipsa termenilor de comparație”.

„Ești întotdeauna cel mai bun chimist din Egipt sau din Palestina”, avea să noteze el, „cînd nu mai sînt și alții. De asemenea, dacă patentezi o invenție care în America sau Anglia ar fi considerată ca fiind destul de modestă, ești totodată tentat să o supravaluezi, numai pentru faptul că ai descoperit-o în împrejurări dificile... Oricum, am decis ca această atmosferă să nu precumpănească în Institutul Sieff, care trebuie să se dezvolte conform celor mai înalte exigențe”.

Institutul Sieff, în acord cu propriile preocupări ale lui Weizmann, s-a profilat în domeniul de chimie. Aceasta presupunea o sinteză a produselor chimice cu valoare medicală, concretizată prin producerea de medicamente pentru forțele aliate cantonate în Orientul Mijlociu în timpul celui de-al doilea război mondial.

În 1944, încă înainte de sfîrșitul războiului, Meyer W. Weisgal, asociatul lui Weizmann, a format un grup de cercetători de avangardă, în vederea creării unui institut extins și multidisciplinar: eminenți oameni de știință din lumea întreagă i-au sprijinit năzuințele și, în 1946, era așezată prima piatră la temelie Institutului Weizmann.

Doar după trei ani de la Declarația de Independență a Israelului, Institutul era oficial inaugurat, iar Weizmann ales președinte al Israelului, locuința sa privată din Rehovot devenind prima „Casă Albă” a țării. Pe atunci, nouă cîmpuri ale științei se aflau sub investigație: chimia organică și anorganică, biochimia, bacteriologia, optica, electronica, cercetarea polimerilor, a izotopilor, biofizica și matematicile aplicate (inclusiv geofizica). Însă nu toți savanții — unii dintre ei culeși din străinătate și alții proaspăt demobilizați din rîndurile armatei —

erau capabili să se dedice întru totul cercetării. Ca să dăm un exemplu, matematicienii și geofizicienii erau preocupați de cartografierea straturilor geologice ale Israelului, în vederea descoperirii resurselor de apă, a zăcămintelor de petrol și a unor minereuri.

Cîțiva dintre aceiași cercetători s-au apucat apoi asupra construirii computerului WEIZAC, unul dintre primele computere din lume la acea dată, și pentru cîțiva ani buni unicul din Israel. În decadele următoare ei au construit computerele Golem (cîpătîndu-și numele după creatura de lut, asemănătoare lui Frankenstein, pe care, după cum spune legenda, Rabi Juda Loew Ben Bezalel din Praga a creat-o în secolul al XV-lea pentru a-i servi ca rob și protector).

În prezent, matematicienii Institutului nu mai creează computere, ci se situază în liniile de avangardă ale multor domenii relaționate cu cîmpul computerelor. Spre exemplu, un cercetător din Rehovot a contribuit la crearea unei noi tehnici de codificare, destinată în special protejării informației stocate în computer și transmisă apoi prin rețeaua publică de comunicații telefonice. Un altul a elaborat un limbaj codificat pentru a înlesni punerea în aplicare a proiectelor moderne de dezvoltare, de la studiul planificării, trecînd prin cel al producției și apoi al deservirii. Un al treilea joacă un rol esențial în dezvoltarea așa-numitei a cîincea generații de computere, prin punerea la punct a unui nou limbaj logic computerizat, cunoscut sub numele de Prolog. De asemenea demne de a fi menționate aici sînt cercetările Institutului în direcția perfecționării roboților printr-o mai fidelă reproducere a naturii umane și a mimicii

FAPTE ȘI PREMII NOBEL

Institutul de știință Weizmann se întinde pe mai mult de 2.500 de acri de grădini subtropicale și pașisti, la marginea Rehovotului, la sud de Tel Aviv.

Personalul său științific numără aproximativ 1.800 de cercetători, ingineri și tehnicieni, incluzînd aproximativ 500 de cercetători care-și pregătesc masteratul și doctoratul în cadrul Facultății Feinberg.

Peste 700 de proiecte în domeniul de cercetare de bază sau aplicate sînt urmăriți în 21 de departamente, grupate din punct de vedere administrativ în cinci facultăți: științe matematice, fizică, chimie, biofizică/biochimie și biologie. Un total de 13 centre de cercetare taie de-a curmezeai granițele departamentelor și dau naștere următoarelor cîmpuri: gerontologia, biologia structurală, cercetarea energiei, a sistemului nervos și a comportamentului, genetica moleculară, fizica teoretică, cercetarea nutriției și a plantelor, cercetarea a noi soluri de plante, studiul fotosintezelor, al grîului, agricultura și dezvoltarea plantelor, biologia moleculară și bolile tropicale, chimia fizică.

Facultatea Feinberg conferă grade de masterat și doctorat în următoarele domenii: matematică, știința computerelor, fizică, chimie, biologie, geologie și didactică științei. Prin studenții proveniți din diverse țări ale lumii, facultatea contribuie la caracterul internațional al Institutului.

O altă anexă majoră la cercetarea interdisciplinară, care a devenit scopul central al Institutului și activitatea lui de bază, este Asociația de Cercetare și Dezvoltare Yeda. Întemeiată în 1959, Yeda aruncă o punte de legătură între cercetarea științifică și aplicarea ei industrială.

În pofida faptului că Premiul Nobel a fost cîștigat de un extraordinar de mare număr de evrei, nici un israelian propriu-zis nu a fost pînă acum nominalizat. Și totuși, Institutul Weizmann joacă în mod constant rolul de gazdă pentru laureații care participă la seminările Institutului, la programele lui de cercetare sau la împlinirea anuală a Comitetului Consultativ Internațional Științific și Academic. Membrii acestui comitet dezbate periodic diversele cîmpuri de cercetare ale Institutului, recomandînd extinderea unora dintre ele sau, dimpotrivă, restrîngerea sau chiar desființarea altora.

(Va urma)

NECHEMIA MAYERS

În românește de RODICA TACIU

Calendarul de la Gezer în Muzeul de Arheologie din Istanbul

Gezerul „alături de Megiddo și Hatzor, este pomenit în Biblie, pe timpul domniei lui Solomon, iar despre toate trei se face pomenire ca Solomon le-a înconjurat cu ziduri (fapt confirmat de săpăturile arheologice — și aici trebuie, firește, din nou să amintim cercetările și cărțile prof. Yadin).

Gezerul e din nou menționat în Biblie ca cetate dăruită de faraonul Egiptului („Faraon, împăratul Egiptului, venise și cucerise Gezerul, îi dăduse foc și omorise pe cananiti care locuiau în cetate. Apoi îl dăduse de zestre fetei lui, nevasa lui Solomon. Și Solomon zidit-a Gezerul...”).

Spre deosebire de Hatzor și Megiddo, unde șantierile arheologice au fost amenajate (la Hatzor, există în afara șantierului, un important muzeu) la Gezer opera de răscălire a urmelor trecutului nu este încă pusă în ordine și de aceea, localitatea nu intră printre obiectivele vizitate, menționate în prospectele societăților de turism (deși cel interesat a vizita cetatea de aici poate lua autobuzul din Tahana Merkazit — stația centrală de autobuze din Tel-Aviv și, cu schimbarea acestuia la Ramala, va ajunge în circa o oră și jumătate la Gezer, unde va face circa 20 de minute pe jos pînă la șantierul arheologic, fiind îndrumat de binevoitorii locuitori ai kibbutlului de acolo).

Tocmai de aceea nu este lipsită de interes dezvoltarea oricărui document, a oricărui izvor referitor la Gezer.

În acest sens, celebrul muzeu arheologic din Istanbul (cel mai important de acest gen din Turcia, împreună cu Muzeul Orientului Antic — ambele situate în apropierea Sfintei Sofii) își datorează existența străduințelor de colectare de antichități inițiate pe timpul domniei sultanului Abdülmecit; fondat oficial de Osman Hamdi Bey și deschis publicului la 13 iunie 1891 ca muzeu imperial; ambele muzee indicate mai sus posedă 60.000 de obiecte arheologice, 860.000 de monede, 75.000 de tăblițe cu scriere cuneiformă¹, precum și un extrem de important document epigrafic, denumit „Calendarul de la Gezer” și datat 925 î.e.n.

Este vorba de o piatră de 11 cm înălțime și 7,5 cm lățime, cu partea de jos

lipsă și pe care se află 7 rînduri de scriere orizontală; al optulea rînd e vertical și numai în parte păstrat.

Se consideră, într-o opinie, că ar fi vorba de cea mai veche inscripție ebraică cunoscută pînă în prezent.

Cele 7 rînduri sînt traduse, într-o interpretare (Vincent), ca indicînd rotarea muncilor agricole (semănat, tăierea iulului, recoltarea orzului, restul recoltărilor culesul viei, culesul fructelor). Ultimul rînd, „Abi”, ar fi numele scribului.

Au fost emise și alte opinii: că n-ar fi vorba de un calendar agricol, ci de o dare de seamă privind modul în care s-au desfășurat muncile agricole (scrisă deci pentru un scop administrativ oarecare); potrivit altei păreri ar fi vorba de o parte a unui text mai vechi, corectat de scribul respectiv.

Multe probleme au fost ridicate în legătură cu interpretarea textului: nu se știe dacă scrierea aparține unui agricultor sau unui scrib local; caracterul literelor duce la concluzia că cel ce le-a scris nu era obișnuit cu scrișul pe piatră; se pune întrebarea: ce rost ar fi avut notarea calendarului muncilor agricole pentru o populație muncitoare cu asemenea munci și care știa prea bine în ce lună trebuie executată fiecare în parte?

Dar cert e, oricum, concluzia că evreii erau prezenți la Gezer acum circa 3.000 de ani, ceea ce corespunde perioadei domniei regelui Solomon și confirmă textul biblic la care ne-am referit.

BETINIO DIAMANT

¹ Istanbul. Archaeological Museums, Alpay Pasinli (Director of Istanbul Archaeological Museums). Printed in Turkey. May 1989, 96 pages.

Într-o țară mică, a cărei populație se poate compara cu aceea a unei metropole de talie mijlocie din S.U.A., un mare centru de cercetare științifică emană vibrațiile energiei productive și creației științifice. Institutul Weizmann își desfășoară cercetarea la granițele științei, în domeniul extrem de diverse și aparent fără legătură între ele, precum natura cancerului, captarea și distribuția energiei solare, cultivarea a noi soiuri de plante destinate alimentației sau a cîincea generație de computere.

Cu o activitate științifică supraviețuiește îndeaproape de un comitet consultativ alcătuit din savanți de talie mondială, Institutul s-a făcut recunoscut ca „unul dintre cele mai importante zecede institute de cercetare științifică din lume”, după cum afirma Christian B. Anfinsen de la Universitatea Johns Hopkins.

Faptul că acest institut există și își atinge scopul, în ciuda restricțiilor și dificultăților cu care este confruntat Israelul, se datorează în mare măsură lui Chaim Weizmann, conducătorul și întemeietorul acestui institut, deopotrivă pămîntului spiritual al statului evreu: Weizmann a fost un eminent chimist, însoțit de dorința arzătoare de a întemeia o țară pentru poporul evreu. Convingerea sa a fost că tînarul stat evreu trebuie să se afirme pe tărîm intelectual, și în special în știință. Weizmann a înțeles că un institut de cercetare științifică de talie mondială avea să se dovedească vital pentru creșterea și dezvoltarea noului stat Israel.

Gîndirea lui Weizmann, exemplul și îndrumarea sa dinamică au adus Statului Israel o armie de cercetători, oameni politici deopotrivă, care au îmbinat cu succes căutarea adevărului în știință cu năzuința de a crea un stat mai bun pentru compatrioții lor.

Născuți în densul popoulat „ghetou” al Rusiei țariste, studiînd mai tîrziu în Germania și apoi în Elveția, Weizmann a început prin a căpăta notorietate științifică în Anglia. Cunoscută în mod special a fost descoperirea unei bacterii capabile să transforme amidonul în acetonă atît de necesară guvernului britanic în timpul celui de-al doilea război mondial. În perioada care a urmat, Weizmann și-a pus energia în slujba Organizației Mondiale Evreiești, fără însă a da vreo dată uitării formația sa academică. În 1925, a jucat un rol hotărîtor în întemeierea Universității Ebraice din Ierusalim, iar nouă ani mai tîrziu a pus bazele Institutului de cercetare Daniel Sieff din Rehovot, care avea să devină mai tîrziu nucleul Institutului Weizmann.

Creat cu fondurile puse la îndemîna de prosperii prieteni britanici ai lui Weizmann, Israel și Rebecca Sieff, Institutul Sieff și-a deschis porțile în 1934, avînd două scopuri majore. În primul rînd, Weizmann dorea ca Institutul să poată servi drept centru de cercetare ale cărui descoperiri să catalizeze dezvoltarea Palestinei, pe atunci un tînut mîrginaș al Imperiului Britanic, numărînd o populație evreiască de sub 400.000 de locuitori. În al doilea rînd, dar nu mai puțin important, înființarea Institutului Sieff, un an după venirea la putere a lui Hitler în Germania, putea să ofere un refugiu pentru cercetătorii evrei — pînă atunci reazemul științei germane — privați de funcțiile lor prin legile rasiale naziste.

Deși majoritatea acestor cercetători exilați s-au îndreptat spre S.U.A., Anglia și alte țări vest-europene, cîțiva au intrat și pe porțile Institutului Sieff, unde

* „Pale of Settlement” în orig. Teritoriul în limita granițelor Rusiei țariste, unde legea dădea evreilor dreptul oficial de așezare. Acest „Teritoriu al Îngăduinței” acoperea o suprafață de aprox. 1.000.000 km patrați de la Marea Baltică la Marea Neagră, și număra, în 1897, 4.899.300 de evrei, care alcătuiau 94% din populația totală evreiască a țării și 11,6% din populația regiunii respective (n.t.).

VIZITA EMINENȚEI SALE ÎN ISRAEL

Întrevvedere cu primul ministru Yitzhak Shamir

În ziua de 1 ianuarie 1991, primul ministru al Statului Israel, dl Yitzhak Shamir, a primit în audiență pe Eminența Sa dl Șef Rabin al cultului mozaic și președinte al Federației Comunităților Evreiești din România, dr. Moses Rosen. A avut loc o convorbire cordială în decursul căreia s-au abordat aspectele actuale ale vieții populației evreiești din România.

Primul ministru a elogiat activitatea pe care o duce dl Șef Rabin împreună cu conducerea Federației pentru menținerea spiritului iudaic, pentru Alia în continuare (adică pentru ca evreii care o doresc să poată să se alăture marelui

opere de reînnoire a Țării Sfinte) și pentru educarea tineretului evreu în tradiția și idealurile poporului evreu.

Eminența Sa a prezentat Excelenței Sale dlui prim-ministru Yitzhak Shamir un exemplar în limba engleză din cartea d-sale autobiografică „DANGERS, TESTS, MIRACLES”, recent apărută în editura Weidenfeld and Nicholson, din Londra.

Dl prim-ministru a mulțumit călduros dlui Șef Rabin, adresându-i emoționante omagii pentru că „a investit întreaga viață în slujba poporului evreu, pe care îl slujește cu devotament, abnegație și succes”.

Întrevvedere cu președintele Agenției Evreiești, dl Simha Dinitz

În ziua de joi, 3 ianuarie 1991, a avut loc o întrevvedere între Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen și președintele Agenției Evreiești, dl Simha Dinitz.

A luat parte dl Moshe Nativ, directorul general al Agenției Evreiești (originar din Botoșani).

Ambii interlocutori au omagiat cu respect și dragoste pe dl Șef Rabin și au

evocat impresiile favorabile culese în timpul vizitelor pe care le-au efectuat în România.

S-a discutat asigurarea unei secții a Agenției Evreiești în România și s-a hotărât ca Federația Comunităților Evreiești să sprijine această inițiativă într-un spirit de frățescă colaborare.

Întrevvederea a decurs într-o atmosferă cordială.

SĂRBĂTORIREA SCRITORULUI SIMHA RAZ

La Ierusalim a avut loc, în ziua de 1 ianuarie 1991, o impunătoare sărbătorire a scriitorului Simha Raz, cu prilejul apariției volumului său „O punte foarte îngustă” (studii despre marele rabin Nahman din Brăslav).

Au rostit cuvântări omagiale: Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen; Emi-

nența Sa dl Sheor Iashuv Cohen, Șef Rabinul orașului Haifa; profesorul universitar Shalom Rosenberg, de la Universitatea Ebraică din Ierusalim. Au adus saluturi: Organizația Sionistă Mondială (Nissan Harpaz), primăria Ierusalimului (Yoram Levi) și Consiliul muncitoresc din Ierusalim (Haim Maman).

Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a vorbit despre:

„Ceea ce e cel mai important, e să nu-ți fie deloc teamă”, lozina rabinului Nahman din Brăslav.

Un select auditoriu, format din elita religioasă și intelectuală a Ierusalimului, a luat parte.

Redacția revistei noastre se asociază cu căldură omagiilor și felicitărilor adresate distinsului publicist Simha Raz, colaborator al Revistei Culturii Mozaic din România, încă de la primele apariții ale acesteia, adică de mai mult de trei decenii.

LA SEMINARUL „TALPIOT”

În ziua de 27 decembrie 1990 (ASARA BETEIVET), ziua Kadișului colectiv pentru martirii Holocaustului, Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a răspuns invitației directorului Seminarului pedagogic pentru educație religioasă „Tal-

piot” din Tel Aviv și a rostit, în fața citorva sute de candidate la pregătirea pedagogică, o prelegere despre „Holocaustul evreilor din România”.

Directorul seminarului, dr. M. Bubzik, a rostit cuvântul introductiv.

Reabilitarea lui Antonescu?

CONSĂTĂTIRE CU ISTORICI ISRAELIENI

La Tel Aviv a avut loc, în ziua de 3 ianuarie 1991, o consătuire a unor oameni de știință, istorici, publiciști, scriitori, din Aliaua română.

A prezidat dl. Itzhak Artzi, fost deputat în parlamentul israelian (Knesset) vicepreședintele „Asociației de prietenie Israel-România”.

D-sa a relatat impresiile culese cu ocazia participării la serbarea de la Ierusalim de la Templul Coral din seara zilei de 15 decembrie 1990 și a discursul rostit cu acest prilej de către Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen. A prezentat reprezentanților Frontului Salvării Naționale și a conducătorilor partidelor de opoziție reprezentate în Parlament, dl Șef Rabin a analizat fenomenul recrudescenței agitației antisemite, precum și pe acela al unor încercări de reabilitare a lui Antonescu.

Dl Artzi l-a rugat pe dl Șef Rabin să expună în fața participanților consătuire principalele argumente din discursul d-sale.

Expunerea Eminenței Sale

În afara celor circa 150 000 evrei din Nordul Transilvaniei deportați la Auschwitz de către fasciștii maghiari și națiștii germani, au pierit în celelalte provincii ale României, în timpul regimului Antonescu circa 250 000—300 000 de evrei.

Pogromul de la Iași, măcelurile din Basarabia și Ucraina, deportarea evreilor din Bucovina și din Dorohoi au fost opera unui regim al cărui conducător suprem era Antonescu.

Este evident că o „reabilitare” a acestui călău al evreilor ar însemna o uriașă insultă la adresa sutelor de mii de martiri, a văduvelor și orfanilor celor măcelăriți la poliția din Iași, a celor pieriți prin vagoanele morții, celor pieriți prin sabie și foc la Odessa și în Ucraina, a celor morți prin foame și boli pe cuprinsul Transnistriei.

Realizarea unei atari „inițiative” ar constitui o gravă insultă la adresa poporului român, care n-a fost și nu este identificat cu aceste orori, a cărui omenie și blîndețe sînt îndeobște cunoscute.

În același timp se pune întrebarea: Cui prodest? În folosul cui s-ar săvîrși un astfel de act de împietate?

Chiar dacă am nesocoti toate cele mai înainte evocate, putem oare uita că Antonescu a trimis la moarte floarea tineretului român, că șase sute de mii de ostași români au murit în acest război care nu a adus înapoi Basarabia la patria mamă? Un asemenea eșec istoric merita „răsplata” prin ridicarea la rangul de „erou”?

Au mai fost și alți colaboratori ai lui Hitler. Mareșalul Pétain, eroul de la Marne și Verdun, de pildă. El n-a organizat deportările. Laval le-a condus. N-a fost vorba de sute de mii ci „numai” (cu amără ironie utilizăm acest cuvînt aici) numai zeci de mii. Există o puternică mișcare de dreapta în Franța. Ii trece cuiva prin cap să-l reabiliteze pe Pétain?

Cumplita dramă a fraților noștri din Nordul Ardealului a fost, în cea mai mare parte, opera „săgeților de foc” „szalasziștii”, „niloszistii” maghiari. Se pune oare problema „reabilitării” lui Horthy?

Cine agită o asemenea idee în România, atunci cînd martirii supraviețuitori mai trăiesc, atunci cînd arhivele sînt pline de documente-mărturie ale acestui fioros și rușinos Holocaust al evreilor din România, cine vrea să încerce solidarizarea țării românești cu Antonescu comite un păcat de neiertat la adresa acestei țări.

Desigur, a încercat și Ceaușescu același lucru. A pus să se scrie „romane” al căror erou a fost Antonescu. Scribi, huligani ai cîmpului, au început încă în „era lui Ceaușescu” această campanie lipsită de morală și de omenie.

Una este însă ceea ce a vrut Ceaușescu și alta este ceea ce vrea poporul român. Una este „era” dictatorului, în care ni se punea călășul în gură și alta este epoca în care am intrat și în care putem să ne strîgăm și noi durerea, să ne exprimăm și noi revolta, să împiedicăm profanarea memoriei sfinților noștri mucenici.

În „era lui Ceaușescu” o generație întreagă a fost împiedicată să cunoască măcar o fărîmă din Holocaustul nostru. lui Antonescu circa 25 000-300 000 de evrei

Mircea Radu Iacoban, scriitor născut la Iași, m-a vizitat, acum vreo 10—15 ani și mi-a spus următoarele:

„Scriu un roman a cărui acțiune se petrece la Iași. Între anii 1935 și 1945. Am cercetat arhivele acelor ani și m-a dat peste pogromul din 1941. E adevărat, domnule Șef Rabin? Așa s-a întîmplat?”

L-am rugat să viziteze Muzeul de istorie, unde se află fotografii originale (făcute de soldați germani) și sumedenie de alte documente privitoare la acest pogrom. S-a întors, consternat.

„De ce ni se ascund toate acestea?” m-a întrebat M.R. Iacoban.

Se răspîndeau, în acei ani, legende.

„N-a existat Holocaustul în România”, „Antonescu i-a salvat pe evrei”.

Cel mai primejdios lucru este „jumătă-tea de adevăr”.

Să vorbim limpede. Să spunem lucrurilor pe nume.

Holocaustul celor circa 250—300 mii de evrei din România, a durat pînă după Stalingrad. Cînd a început să se profileze că Hitler pierde războiul, că ziua socotelilor se apropie, alibiul trebuia pregătit și masacrele au încetat. Antonescu a început să refuze „livrarea” de evrei.

Da. E adevărat. Cîteva sute de evrei din nordul Ardealului s-au refugiat în România și astfel și-au salvat viața.

Da. E adevărat că trenurile care s-au pregătit să ne ducă pe toți cei rămași în viață, pe drumul fără întoarcere de la Belsec, n-au mai pornit.

Da. E adevărat. Dacă eu trăiesc, datorcesc aceasta lui Antonescu. Putea să mă omoare și pe mine și n-a mai făcut-o.

Federația noastră de comunități acordă, de 40 de ani încoace, ajutoare lunare în bani, hrană, medicamente, acelor „drepti ai popoarelor”, români, care au salvat vieți de evrei, în timpul fascismului (e lungă lista, dar vîm menționa doar pe Viorica Agarici, pe Traian Popovici, pe farmacistul Beceanu etc.).

S-a prezentat, într-o bună zi, în cabinetul meu, un colonel în rezervă care a solicitat și dînsul astfel de ajutoare. La întrebarea mea, ce fapte bune a săvîrșit, mi-a răspuns:

„Am avut sub a mea comandă vreo 80 de evrei. Puteam să-i omor pe toți, dar n-am făcut-o”.

Cam aceasta e realitatea problemei Antonescu. Putea să ne omoare pe toți și s-a oprit la mijloc.

Dl Șef Rabin a spus, în concluzie:

„Considerăm că se zîndăre răni încă deschise. Nu e interesul nimănui și gresesc grav cei care încearcă această „reabilitare”.

Să privim înainte și să nu răscolim un capitol de istorie care numai cîntec nu face celor care l-au împlinit”.

S-a hotărît alcătuirea unui comitet de personalități care să organizeze un simpozion la care să fie invitați oameni de știință, istorici, reprezentînd ambele țări, simpozion care să aducă un răspuns dureroasei și dramaticei probleme recent readuse în actualitate.

O CARTE PENTRU ISTORIE

EVENIMENT EDITORIAL

DE MULTIPL
IN 3 EX

„PRIMEJDII, ÎNCERCĂRI, MIRACOLE“

ISTORIA UNEI VIEȚI ÎNTR-O EPOCĂ DRAMATICĂ

În „Editura Hasefer“ din București, a apărut volumul „Primejdii, încercări, miracole“, povestea vieții Șef Rabinului dr. Moses Rosen, scrisă de el însuși.

Sînt peste 300 de pagini palpitate, în care cel ce este de 42 de ani șef rabin al României — ales fiind de Congresul Rabinilor și Președinții de Comunități ai celor peste 400 000 de evrei supraviețuitori ai Holocaustului, care se aflau în țară în 1948 — a reușit ceea ce președintele Statului Israel numea sugestiv „misiune imposibilă“.

Cartea este absolut senzațională și, ca să vă oferim doar cîteva titluri de capitole pentru a vă satisface cît de cît curiozitatea, cităm: „Legionarii mă caută“, „Cum acordă audiențe șefului rabin un ministru de interne“, „Un conflict cu

Golda Meir“, „Încercînd să obțin sprijin pentru România“. Există și un foarte edificator capitol, intitulat „Nicolae Ceaușescu“, care se încheie așa:

„Nebunia lui a atins proporții neromane. Îl blestemă un întreg popor, asupra căruia a adus nenorocire și jale! Sîntem alături de poporul român în eforturile pentru refacerea țării, pentru consolidarea libertății cucerite prin mii și mii de jertfe, pentru ca nicidecum fascismul să nu mai poată ridica capul în această țară, pentru democrație reală în care toți cetățenii, fără deosebire de religie sau naționalitate, să se bucure de progresul și înflorirea patriei“.

AL. HORIA

(„Curierul Național“, 12/12 1990)

Dr MEIR ROSENNE

Președintele Bond's International

LA APARIȚIA CĂRȚII

„Primejdii, încercări, miracole“

Este neîndoiește că, atunci cînd va menționa că printre personalitățile celui-lui al XX-lea se afla rabinul șef al

se va scrie istoria epocii actuale, istoricul cele mai proeminente ale iudaismului se-României de astăzi, dr. Moses Rosen.

Am avut cîntea să mă nasc într-o familie sionistă, la Iași, în anul 1931. Despre rabinul Rosen am auzit pentru prima oară de la unchiul meu, avocatul Șamuel Rozenhauf, care a fost întemeietorul școlii „Tarbut“ de la Chișinău și Assir Zion (arestat din cauza activității sioniste) în România.

După ani îndelungați petrecuți în închisorile românești, l-am înțeles după ce a fost eliberat și, timp de o noapte întreagă, la Viena, mi-a povestit despre suferințele sale, despre torturile la care a fost supus în temniță. Singura rază de lumină de care a avut parte au fost vizitele rabinului Moses Rosen, care nu a încetat să-i încurajeze pe deținuții din acea perioadă. Cînd a plecat în Suedia, a luat de acolo legătură telefonică cu ministrul din guvernul român cărora le-a relatat despre impresia oribilă pe care o produce arestările sioniștilor asupra opiniei publice scandinave.

Cu un devotament uriaș și asumîndu-și foarte multe riscuri, mergînd pe un fir foarte subțire, rabinul Rosen a reușit să mențină scînteia iudaismului. România a fost singura țară comunistă în care au existat educație evreiască, școli evreiești, un cor evreiesc.

Am avut onoarea, în calitate de ambasador al Israelului la Washington, să găzduiesc tinerele și tinerii evrei care făceau parte din acest cor. I-am înțeles pe acești tineri, plini de mîndrie evreiască, care nu au plecat capul în fața presiunilor și persecuțiilor. Oricine va citi cartea autobiografică a rabinului Rosen „Primejdii, încercări, miracole“, tipărită și în limba română, va găsi acolo capitole îmbinate cu istoria evreiască. M-am întrebat: de unde și-a tras rabinul Rosen curajul de a proteja, de a avertiza și de a publica critici cum nu se poate mai aspre împotriva fenomenelor de antisemitism apărute în perioada Ceaușescu? Au existat unii care au crezut că rabinul își periclitează viața și l-au sfătuit să înceteze toate aceste manifestări. Nu este un secret că pînă și personalități oficiale din guvernul israelian l-au sfătuit să se comporte cu prudență.

În mare măsură datorită activității rabinului Rosen, evreii din România au primit o educație evreiască și au făcut Alia în Israel Capitolul privitor la contribuția uriașă pe care acest iudaism a dat-o Statului Israel și poporului evreu încă n-a fost scris. Este un iudaism puternic înrădăcinat care a adus în rîndurile poporului evreu elita intelectualității — și care nu s-a așteptat nicidecum la o recompensă „pentru că i se cuvine o parte din tort“. După cum am obișnuit să spună dintotdeauna conducătorii Israelului — în legătură cu iudaismul român: „Este un iudaism care a pătruns în Sta-

tul Israel ca un om care pătrunde într-o sală de concert și, fără să deranjeze pe nimeni, se așază în locurile libere“. Încerc un sentiment de mare suferință cînd persoane ireponsabile lansează atacuri neîngrinate împotriva rabinului Rosen, care a făcut atît de multe în favoarea Israelului în țara sa.

Cartea rabinului Rosen, în afara de faptul că este o contribuție demnă și importantă la cercetarea istoriei Israelului în secolul al XX-lea, este și un document uman care demonstrează că — și în această perioadă, caracterizată prin creșterea rolului maselor — există încă personalități unice care îndeplinesc un rol istoric.

Privitor la istoria poporului evreu, se spune că ministrul istoriei va și întotdeauna să se îngrijească ca poporul evreu să aibă conducători capabili să-l îndrepte în direcția cea justă. Nu încape îndoială că rabinul Rosen face parte din categoria de conducători evrei datorită căreia am ajuns pînă aici. Orășelul Moinești va rămîne pentru totdeauna în istoria noastră ca locul care ne-a oferit un conducător — un om al spiritului care este și un om al faptelor și care a știut să salveze supraviețuitorii și să-i conducă spre libertate, în Eretz Israel. Aș recomanda cu căldură tuturor incitatorilor și criticiilor să-și revizuiască faptele pentru a constata cîtă nedreptate au făcut unui om căruia îi datorează atît de mult.

Cartea rabinului Rosen va rămîne ca o mărturie pentru generațiile viitoare privitoare la opera unui om mulțumită căruia poporul evreu s-a întărit.

Nu este nevoie să mai prezentăm publicului românesc personalitatea Eminenței Sale Rabinului Șef al Comunităților Evreiești din România, cunoscut și în țară la noi și dincolo de frontiere pentru inteligența sa strălucită, diplomația, curajul, dinamismul, energia unică desfășurată în cei 42 de ani de păstorie. Vrem însă să spunem, în câteva cuvinte, ce înseamnă cartea sa recent apărută Primejdii, Încercări, Miracole, carte care ar trebui să fie, de fapt, o biografie. Dar ce biografie este aceasta care se citește pe nerăsuflăte și nu se lasă din mînd pînă nu se sfîrșite? Este în realitate istoria unei vieți împlinite cu istoria unei epoci dramatice, teribile, de dinaintea și de după Holocaust, adevărată carte de istorie trăită! Și, firește, carte plină de date de psihologie și sociologie, consemnînd modificări și mutații de mentalități în această țară a noastră înțuită de atîtea furtuni. Pe deasupra, cartea ne pare a fi și un manual de tactică și strategie politică practică scos dintr-o vastă experiență a lumii și împrejurarilor. Iar literar vorbind, ne aflăm în fața, pe de o parte, a unui Bildungsroman, pe de altă, a unui roman de aventuri care se desfășoară în fața ochilor noștri ca un film de necrezut.

Intr-adevăr primejdii, încercări, miracole!... În harta labirintică a drumurilor vieții parcurse de Eminența Sa, singura lumină i-a fost stilul de foc al credinței și mîna sigură care l-a ocrotit a fost a lui Dumnezeu. Căci, în afara de miracole, ce altceva l-ar fi putut scoate neîncetat din rețeaua de adversități, de manifestări ostile, dușmănoase? Aflat între regimul comunist și CDE, conducerea din anii '50-'60 a Comunității, dintre care cel dintîi urmărea să desființeze cultele, iar cea de-a doua chiar Comunitatea, Eminența Sa a dus o luptă de o dirigență și de o înțelepciune uimitoare. Și pe măsură ce dificultățile se înmulțeau, strădania sa creștea, ca și curajul de a le înfrunta pînă dincolo de puteri, așa încît ajunsesă să se simtă, cum singur spune, ca der Tillim Id al lui Șalom As.

Răspunderea enormă care-i apăsa pe umeri pentru cei 400 000 de evrei ai Comunității rămași după Holocaust nu-i dădea nici o clipă de răgaz, dar, în același timp, îl împingea la tactici de luptă mereu reinnoite, la inițiative și strategii care să-i permită să-și ajungă scopul. Cu mari riscuri, adesea chiar cu riscul vieții, Eminența Sa ajunsesă, cum singur spune, să acționeze mai întîi și să ceară aprobarea mai pe urmă. Și totul se făcea în două scopuri. Primul era, desigur, acela al libertății evreilor de a pleca în Israel. Dar nu oricum! Eminența Sa era de acord cu vorbele vestitului „spiritual“, care erau, în parte, vorbele lui Moise, rostite către faraon: „Let my people go!“. Intr-adevăr, să poată pleca evreii, însă nu oriunde și nu oricum. Alinau trebuia să contribuie la edificarea tîndrului stat Eretz Israel și pentru aceasta se cuvenea să abia educație și conștiință pregătită anume.

Și dacă, pentru primul scop, Eminența Sa a luptat împotriva unui guvern comunist, cu mijloace diferite de convingere, pentru cel de-al doilea a trebuit să înfrîngă mentalitatea conducerii asimiliste a CDE, care cerea pur și simplu stergerea specificității evreiești uitarea limbii și a credinței.

Treptat, cu o muncă istovitoare și o mare putere de sacrificiu, prin puterea exemplului și a credinței neclintite în

izbîndă, s-au reînființat cursurile de Tal-mud Toră, s-au reconstituit comunitățile și viața evreiască a tinerelor generații a devenit o realitate puternică, impresionantă și pentru cei din afară. Și totuși, chiar în Israel sau în C.M.E., au continuat suspiciunile și dezacordurile față de acțiunile întreprinse de Eminența Sa, ani la rînd O acțiune de limpezire și de convingere s-a cerut dusă și pe plan internațional și nenumărate călătorii i-au purtat pașii pe planetă pînă la victoria punctului său de vedere, cel mai util și mai eficient pentru Israel, unde Alinau românescă de 400 000 de evrei a contribuit din plin la construcția statului. De altfel și pentru evreii din Uniunea Sovietică a descoperit Eminența Sa cele mai bune soluții, dar nu întotdeauna planul i-a fost ascultat, tot din pricina ignorării feului esențial al emigrării, la care se mai adăuga și lipsa de curaj sau indigența anora dintre conducătorii comunităților. Oricum, obstacolele au fost depășite, cei mai neîncredători au fost convinși de justetea mijloacelor de acțiune și bucuria izbînzii luminează azi și retroactiv anii, decențiile de luptă aprigă duse de acela care și-a închinat viața cauzei și a slujit cu devotament arzător interesele și spirituale și materiale ale obștei sale.

Dar Eminența Sa, ca foarte leal cetățean al României, a slujit și interesele țării în împrejurări grele, înțelegînd comunitatea de interese dintre evrei și români. Și ne amintim toți de intervențiile benefice, la forurile competente, pentru acordarea clauzei nașunii celei mai favorizate (M.F.N.), pe care cartea le menționează. Iar în vizita pe care a întreprins-o la invitația Papei Ioan Paul al II-lea, Eminența Sa a dat un răspuns ferm și adevărat întrebării Papei despre tratamentul aplicat minorităților în România: „M-am născut în România, iar tatăl meu a fost rabin în România timp de cincizeci și unu de ani. Știu cum i-au tratat maghiarii pe românii din Transilvania, atunci cînd erau stăpîni acolo. Pot să vă spun că nu se poate face comparație cu ceea ce se întîmplă acum. Românii i-au tratat pe unguri mult, mult mai bine“.

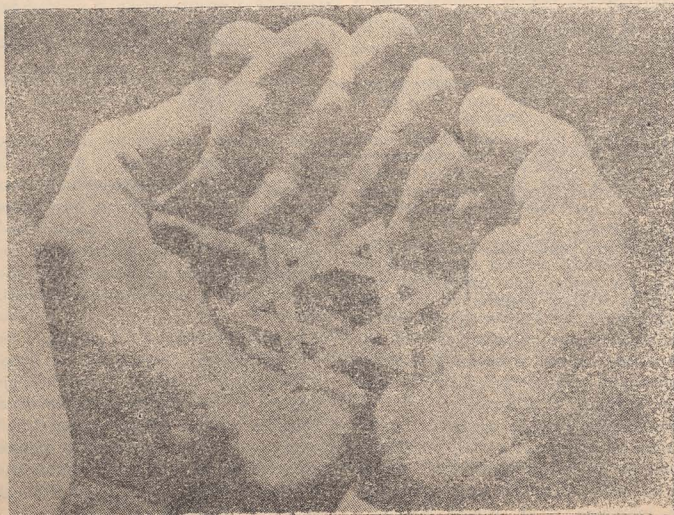
Și făcînd o scurtă, dar necesară paranteză în afara cărții, trebuie să spunem că și recent, în împrejurările grele prin care trece țara noastră și cînd, din nefericire, intelectuali români cer să nu fie ajutat România, Eminența Sa a cerut, dimpotrivă, să fie ajutat. E un motiv în plus al recunoștinței noastre.

De altfel, toată cartea poartă pecetea unei obiectivități remarcabile, semn al unei viziuni politice superioare, și care se îmbină cu o sinceritate desăvîrșită în nararea faptelor. Intrunind și calități deosebite ale stilului, viu, alert, frapant prin concizia care sporește dramatismul sau humorul relatărilor, povestea vieții acesteia plină de întîmplări reale, zguduitoare, dar și de miracole venind din altă ordine, superioară, este povestea unui om ales pentru o epocă istorică anume și pentru o acțiune extraordinară. A unui om care a îndeplinit, după vorba unui demnitar israelian, o „imposibilă misiune“. Dar, ne înduim să adăugăm, a îndeplinit-o condus de credința adîncă, neclintită în Dumnezeu, care, ca un stîlp de foc în deșert, i-a călăuzit pașii.

Și nu credem că este mai potrivită încheiere pentru puținele noastre cuvinte, decît portretul făcut de Shimon Peres, mare demnitar în Israel, la sîrbătorirea a 40 de ani de rabin al Eminenței Sale: „El a dat dovadă de o colosală înțelepciune și de un uriaș curaj. S-a învățat să trăiască sub suspiciunea amindurora (regimul, de pe o parte, obște pe de altă), s-a învățat să meargă pînă la limite, dar să nu le depășească, să găsească întotdeauna unde e ceașcă graniță, să spună întotdeauna cuvîntul potrivit, să fie întotdeauna și cel care încurajează, și cel care contrazice; cel care incită și cel care domolește, cel care vorbește și cel care tace, și evreu în sine și, totodată, evreu într-o lume comunistă, rabin și membru al Parlamentului într-un regim unic în felul său. Rabinul Rosen a știut să treacă cu bine peste toate obstacolele. A trecut prin toate încercările. Nu s-a lăsat învins de nici una. Pe toate le-a bîrîuit. A avut o misiune fără steag, căci steagul n-a putut, într-un anumit timp, să-i ridice în public, însă acum, după încheierea acestei istorice etape, cu toții putem să-l vedem cu claritate și să înțelegem drumul pe care l-a urmat“.

Și a fost, într-adevăr, un drum presărat de primejdii, încercări, miracole, cum spune această carte de învățătură pentru toți oamenii lumii.

ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA

Un maestru al culturii ebraice din România HIRȘ MENDEL PINELES

Pe lungul drum al Diasporei, venerabila instituție a familiei evreiești și-a îndeplinit rolul de celulă economică de bază și, totodată, misiunea de păstrătoare a valorilor iudaismului de către membrii ei. Aspirata spre învățatură — trăsătură fundamentală a nucleului familial iudaic, chiar și în familiile greu truditoare — s-a putut realiza în condiții optime mai cu seamă în acele familii în care serea de cultură a coexistat cu o înclinație înăscută spre preocupări intelectuale și cu o mai bună condiție materială, care pune la adăpost tinerele ei vârstare de nevoile stringente ale existenței. Unei astfel de familii — notabilă pe plan intelectual, social și material — a aparținut viitorul maskil Hirsch Mendel (Zvi Menachem) Pineles, care avea să devină un învățat ebraist și un savant talmudist al iudaismului din România.

S-a născut în anul 1805 la Tisemenitz (Galiția), într-o perioadă istorică în care ideile iluministe ale Haskalei își croiau un drum propriu spre mediile culturale evreiești din răsăritul Europei. În aceste zone ale Diasporei, discipolii Haskalei — maskilimii —, adepți ai modernizării iudaismului în veșmintul limbii ebraice, se manifestau îndeosebi ca „measfim” (urmasi și continuatori ai programului revistei „Measf” — „Culegătorul”, din anii 1784—1811), desfășurând în sinul maselor o activitate culturală înnoitoare, religioasă și laică, axată pe instrumentalizarea limbii ebraice și, parțial, pe cel al limbii germane.

Tinărul Hirsch Mendel Pineles, dovedind de timpuriu însuși intelectuale remarcabile și avind o bună stare materială de la părinți și prin căsătoria cu Rahel Diske, fiica unui notabil din Brody, și-a putut dedica întreaga energie a anilor tinerei adănciri Talmudului și filosofiei clasice germane, precum și limbilor ebraică și germană, concomitent cu studiul unor discipline științifice laice, ceea ce a făcut din el un învățat cu un larg orizont în științe, filosofie și religie. În bagajul său intelectual intrau cunoștințe bogate din domeniile matematice, științelor naturii, astronomiei, logicii, esteticii, psihologiei etc., precum și elemente din sfera filosofiei grecești, latine și arabe. Multilaterală sa pregătire a fost înlesnită și de faptul că orașul comercial liber Brody, unde a trăit după căsătorie, era un important centru economic și cultural al Galiției, unde se întâlneau, la târgul anual, negustori și învățați din toate zonele Europei centrale și răsăritene, precum și de împrejurarea că aici era sediul unei vestite școli medii cu profil științific, întemeiată de comunitatea evreiască.

În anul 1853, s-a stabilit la Odessa, dar numai după doi ani s-a mutat la Galați, orașul portuar de pe Dunăre, punct de intersecție a diferite interese, moravuri și culturi și în care afacerile de import, export și tranzit prosperau pe atunci datorită nevoii aprovizionării armatelor angajate în războiul Crimeii (1854—1856). Aici a trăit, a scris și și-a câștigat plina tot restul vieții, până în 1870, când a decedat.

Și-a început activitatea scriitoricească în 1836, la Brody, cu o scrisoare adresată profundului cercetător al filosofiei și istoriei iudaismului Nahman Krohmal (1785—1840), al cărui discipol se considera, scrisoare publicată în revista „Kerem Hemed” („Via dragă”). După acest debut, și-a continuat activitatea publicistică pe teme filosofice, științifice și religioase în revistele ebraice ale vremii: „Hamaghid”, „Iesurun”, „Hamelitz” etc., sub pseudonimul Șles (siglă formată din literele ebraice terminale ale numelui său (Sin, lamed, sameh). Spirit combativ, a purtat controverse cu Haim Zelig Słonimski, redactorul ziarului varșovian „Haefira”, în problema valorii ierusalimite și a raportului dintre filosofie și religie. Dar principala sa scriere este comentariul la Talmud intitulat „Darca șel Tora” (Calea Torei) scris în România și publicat la Viena în 1861 (280 de pagini cu litere „Rași”). Scrierea se prezintă ca o subtilă și înțelegătoare examinare critică a 173 de secțiuni ale părții halahice a Mișnei¹, în care autorul propune o interpretare înnoitoare a sensului unora în raport cu condițiile de existență ale evreimii în Diaspora modernă, diferită, parțial, de cea a corifeilor Talmudului (amoraimi). Această interpretare a produs vîlvă printre unii cărturari talmudiști ai vremii (Abraham Geiger, I. H. Shor), care se întreba dacă prin această interpretare nu se aduce cumva o știrbire intangibilității părții de legislație a Talmudului (Halaha)? Principalul critic al scrierii a fost însă talmudistul Moșe Waldberg, pretendentul la scaunul rabinic ieșean și generul lui Leiba Cahane din Iași, prin vehementa sa replică amănunțită, intitulată „Cah hi — Darca șel Tora” (vol. I, Lemberg, 1864; vol. II, Iași, 1868). Obiecțiile aduse scrierii sale n-au rămas fără răspuns din partea lui Hirsch Mendel Pineles, care a arătat, în esență, că n-a înțeles cituși de puțin să denatureze substanța legilor halahice bazându-se pe concluzii străine ei, ci, dimpotrivă, a căutat să explice Mișna conform literii și spiritului textului acesteia, fo-

losind interpretarea cea mai adecvată condițiilor vieții actuale, fără a schimba vreo iotă din sensul ei. Cu explicațiile date s-a pus punct acestei controverse talmudice, una dintre puținele iscate la noi.

Cit privește activitatea socială evreiască a lui Hirsch Mendel Pineles, menționăm că a fost fruntaș al comunității din Galați și unul dintre mentorii ei spirituali. A fost, de asemenea, membru al Alianței Israelite Universale și popularizator al programului ei în România. Și, deși a venit în țară la vârsta de 50 de ani, prin întreaga sa viață, ca și prin aceea a următorilor Pineles, el și aceștia — membri ai cunoscutelor familii de cărturari evrei din Galați și Iași — aparțin iudaismului din România, cu ale căru interese și aspirații s-au confundat.

M. ȘORAR

¹ MIȘNA = (în sens larg) totalitatea comentariilor amoraimilor la legile biblice, apărute și transmise din generație în generație până la cristalizarea lor de rabi Iehuda Hanasi. E o parte a învățăturii orale (Tora se bal pe), spre deosebire de învățătura scrisă (Tora se bal ctav). Părțile ei constitutive sînt: Mișna, Halaha, Hagada.

² HALAHA = legea iudaică cuprinsă în literatura Bibliei, în Talmud, în jurisprudențele tribunalelor rabine și în opiniile marilor comentatori.

SEFARAD '92

Comisia Națională pentru marcarea celei de-a 500-a aniversări a descoperirii Americii a inițiat un grup de lucru pentru „Redescoperirea Spaniei iudaice”, numit SEFARAD '92, al cărui scop principal este să pună în evidență importanța contribuției moștenirii culturale evreiești în cultura spaniolă.

Intenția Comisiei nu este asadar doar de a comemora descoperirea Americii în consecințele ei, ci de a evidenția bogăția culturală a evreilor spanioli, care au stabilit perspective de viață pentru întreaga lume evreiască și au lăsat o puternică amprentă, încă vie și astăzi.

Este un fapt bine cunoscut acela că cea mai importantă comunitate evreiască a Diasporei, pe parcursul mai multor secole a fost întemeiată, s-a dezvoltat și a trăit în SEFARAD. Această comunitate a stabilit un model de viață evreiască în ce privește autogovernarea, interpretarea legilor talmudice și alte aspecte importante din viața comunității. Cartierele evreiești s-au bucurat de o aleasă și binemeritată reputație, după cum o arată, de exemplu denumirea dată orașului Toledo: „Ierusalimul SEFARADULUI”. Barcelona, Girona, Zaragoza, Tudela, Sevilla, Cordoba și Lucena sînt nume ale unor orașe spaniole care au rămas pentru totdeauna legate de istoria poporului iudeu. În aceste orașe și-n alte părți ale țării au locuit și muncit scriitori, gânditori, savanți talmudiști, care au contribuit prin opera lor la îmbogățirea culturii timpului.

Unii dintre cei mai renumiți poeți evrei: Judah Ha-Levi, Samuel Ibn-Nagrela, Solomon Ibn-Gabirol, Ibn Ezra și mulți alții au aparținut evreimii spaniole, deopotrivă cu filosofi remarcabili, ca Maimonide și Crescas.

În evaluarea semnificației culturii evreiești în contextul culturii spaniole și europene, nu putem uita importanța contribuției a evreilor spanioli de la Școala Traducătorilor din Toledo și rolul acestora în transmiterea culturii clasice în Europa aceluși timp cît și munca desfășurată în domeniul științific (astronomie, cartografie, medicină și alte științe).

Remarcabilă este, de asemenea, activitatea lor de consilieri regali, politicieni, oameni de afaceri și conducători de obște care au jucat un rol important în istoria evreiască și în istoria Spaniei.

EL AL

Între tradiție și modernitate

EL AL — Israel Airlines — a luat ființă încă în anul 1949, ca societate aviatică națională a tîrîului stat. Ea a funcționat și funcționează ca principală verigă de legătură între Israel și multe țări ale lumii în domeniu transportului, ca și al turismului.

EL AL stabilește legătura cu 34 de aeroporturi din Europa, Asia, America și Africa și ocupă locul 20 printre cele mai mari societăți aviaticale lumii.

CEA MAI MARE EFICIENȚĂ

Potrivit listei întocmite de International Air Transport Association (I.A.T.A.), EL AL se numără printre cele mai importante trei societăți aviaticale ale lumii ca eficiență în exploatarea aparatului și se situează, prin serviciile sale, printre societățile fruntașe.

Un milion și jumătate de pasageri a transportat EL AL în anul 1988 din și spre Israel, ceea ce reprezintă o cotă de 50% din numărul total de pasageri ai Israelului. În ceea ce privește încărcătura aeriană de mărfuri, s-au transportat 150.000 de tone, printre care întreaga gamă de produse agricole și industriale exportate de Israel. Creșterea continuă a cifrei exportului înregistrată de economia israeliană a adus după sine sporirea de trei ori a volumului încărcăturilor de mărfuri în ultimii cinci ani. Un aspect îmbucurător, care se reflectă și în bilanț. Astfel, cifra de afaceri globală a liniei aeriene a atins în anul 1988 suma considerabilă de 655 milioane dolari.

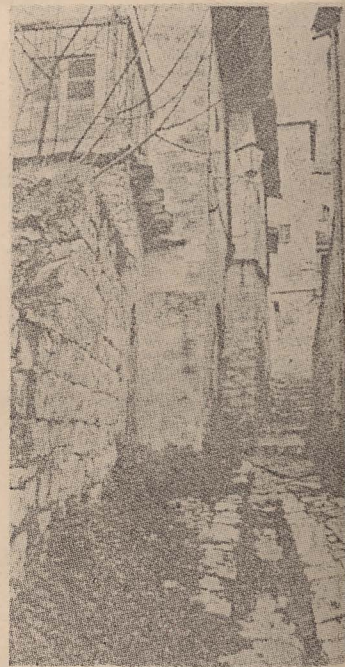
EL AL vine în întîmpinarea intereselor Statului Israel și, în același timp, ale populației evreiești din Diaspora, fapt simbolizat și de steaua lui David, însemnul de pe avioanele societății. Firește că această linie aeriană este supusă și legilor tradiției evreiești: în zilele de Șabat și de sărbători evreiești nu se ridică în zădruh nici unul dintre aparatele sale de zbor.

Securitatea zborului este, bineînțeles, supremul imperativ. Pentru aceasta stau chează și piloții și tehnicienii EL AL,

care cu toții sînt instruiți în cadrul aviației militare și sînt considerați drept extrem de calificați profesional. Această linie aeriană mai are, de altfel, 4.000 de colaboratori răspîndiți în toată lumea. Flota ei aeriană, alcătuită din avioane Boeing, va fi mărită și modernizată în anii următori; nu de mult rețeaua liniilor aeriene s-a extins, noile ei obiective fiind: Varșovia, Zagreb și Budapesta. În ceea ce privește zborurile spre Moscova, actualmente se tratează problema zborurilor regulate.

Liberalizarea traficului aerian în Europa, programată pentru anul 1992, schimbă și situația societății aeriene israeliene, iar raționamentele economice vizează o privatizare mai accentuată, cu o creștere concomitentă a flotei aeriene și o reînnoire a programului de zbor

Vechi cartier evreiesc

restabilit relațiile diplomatice dintre Spania și Israel.

În prezent, există o federație a comunităților evreiești, compusă din aproximativ 10—15 mii de evrei la care s'adaugă marel grup de cetățeni latino-americieni de origine evreiască ce s-au stabilit recent în Spania.

Prin eforturile savanților și ale altor intelectuali, prin activitatea catedrelor de ebraică din universitățile spaniole și îndeosebi a Institutului „Arias Montano”, sub egida Consiliului Superior de Cercetare Științifică și prin revista Sefarad, a crescut considerabil gradul de popularizare a trecutului strălucit al evreilor din Spania.

STIRI

ACORD

Conducerea Universității Tel Aviv a încheiat un acord cu „Kotereț”, o nouă facultate de ziariști, recent înființată la Ramat Aviv. „Kotereț” va oferi un program special pentru studenții de la Facultatea de Științe Umanistice și sociale de la universitățile Tel Aviv și Bar-Ilan. Tinerii vor primi la sfârșitul studiilor atît o diplomă de absolvire a facultăților respective, cit și un certificat de specializare în ziariști eliberat de „Kotereț”. Universitatea Tel Aviv are, de asemenea, propriul ei curs de ziariști. Numai programul academic pentru studii de televiziune este oferit de Departamentul de Film și Televiziune al Facultății de Arte Frumoase din cadrul Universității Tel Aviv.

RECUNOȘTINȚĂ

Numele lui Hershel Grispán a fost dat unei străzi din Rishon le Zion (Israel). Acest tînăr erou de 17 ani, din Polonia, a fost ucis de naziști, pentru că l-a împușcat pe secretarul Ambasadei germane de la Varșovia în ziua de 8 noiembrie 1939, în semn de protest pentru deportarea evreilor din Polonia.

HADASSA

Organizația internațională evreiască de femei „Hadassa”, care și-a avut sediul la Washington, a decis să-și mute sediul la Ierusalim în semn de solidaritate cu Statul Israel.

FERMĂ AGRICOLĂ

Pe baza unui acord, Israelul va organiza o mare fermă agricolă în Ucraina. Ministerul Agriculturii, care se ocupă de trimiterea echipelor israeliene pentru a pune bazele acestei ferme, va asigura specialiști, instalații agricole și semințe selecționate. Se confirmă încă o dată nivelul tehnic și științific al Israelului apreciat în toată lumea.

DOCUMENTE

Prin efortul depus de renumitul sociolog evreu din Franța Serge Klarsfeld, la „Yad Vashem” au fost preluate 35 000 de documente cu date personale ale evreilor din Ungaria dispăruți în timpul Holocaustului.

MONUMENT

La Los Angeles va fi ridicat un monument în valoare de 2 500 000 de dolari închinat Holocaustului. El va fi dezvelit în luna aprilie 1991, de „Ziua Holocaustului”.

RAMBAM

La Universitatea Ebraică din Ierusalim s-a încheiat un simpozion internațional închinat lui Rambam (Maimonide). Au participat oameni de știință din mai multe domenii (medicină, artă, cultură etc.) din Anglia, Franța, Canada, Spania, Israel.

PROTECȚIE

În Israel a fost realizată o vesă de protecție împotriva înjunghierilor de cuțit foarte apreciată atît în țară, cit și în străinătate.

PROGRAME INTERDISCIPLINARE

Universitatea Tel Aviv reunește de cîtva timp o populație studențească în creștere. Ca mijloc de dezvoltare a sistemului său de cursuri, fără adăugarea unei facultăți universitatea proiectează noi programe interdisciplinare, în cadrul cărora vor preda cadre de la cîteva departamente sau facultăți. Un exemplu în acest sens este programul de studii privitoare la Securitatea Națională și Studii Strategice, asigurat de specialiști de la departamentele de știință politică, istorie, istoria Orientului Apropiat și Centrul „Jaffe” pentru studii strategice. Alte inițiative: un program de studii de filozofie, susținut, de asemenea, de facultățile de științe sociale, avînd profesori de la departamentele de psihologie, lingvistică și filozofie, și un program de religie comparată.

NOU COLEGIU

Proporțiile Aliatei sovietice și cerința generală sporită pentru creșterea nivelului educației au determinat punerea în aplicare a unei decizii, îndelung discutată, de înființare a unui nou colegiu studentesc la Universitatea Tel Aviv. Proiectul, aprobat de Consiliul de conducere al universității și apoi de Senat, prevede cazarea unui număr sporit de tineri dornici de pregătire universitară și posibilitatea de a urma noi cursuri.

OLIM ETIOPIENI

Guvernul etiopian a declarat că orice evreu are dreptul să plece din țară în Israel. Astfel, în mod legal, au sosit în luna noiembrie 600 de olim etiopieni, adăugîndu-se celor 2 500 sosiți de la începutul anului 1990.

TIMBRU

Organizația Națiunilor Unite a hotărît emiterea unui timbru omagial în memoria lui Alfred Dreyfus. Se știe că, pe baza unor falsuri, Dreyfus — singurul ofiter evreu ajuns, la sfârșitul secolului al XIX-lea, în statul major al armatei franceze — a fost condamnat, pe nedrept, pentru înaltă trădare, în anul 1894. A fost de fapt o manevră antisemită, care a avut un puternic ecou la vremea respectivă. Opinia publică franceză, avîndu-l în frunte pe marele scriitor Emile Zola, a acționat împotriva acestui act nejustițiar, reușind să dovedească cinstea căpitanului Alfred Dreyfus. Hotărîrea O.N.U. de a emite un timbru legat de acest eveniment petrecut acum aproximativ 100 de ani are o importanță deosebită în condițiile cînd pe plan mondial asistăm din nou la fenomene anti-emile sub diferite forme.

COMEMORARE

În Polonia va fi comemorată înființarea ghetourilor (acum 50 de ani) la Varșovia, unde peste 500 000 evrei au fost obligați, de către naziști, să locuiască. De aici ulterior, au fost trimiși în lagărele de exterminare.

CONCERTE

Orchestra filarmonică israeliană, sub conducerea marelui dirijor Zubin Mehta, a susținut cinci concerte în Anglia în cursul lunii noiembrie 1990.

BETH HATEFUTSOTH — CASA DIASPOREI DIN TEL AVIV

Muzeul „Nahum Goldman” al Diasporei evreiești, de la Tel Aviv — Beth Hatefutsot —, este unicul muzeu din afara Israelului care prezintă istoria evreilor în Diaspora.

Utilizînd metode noi de prezentare și cele mai avansate tehnici audio-vizuale, muzeul evocă 2 500 de ani de istorie evreiască.

În cadrul activității sale, Casa Diasporei colectează materiale documentare vizuale despre viața evreilor de pretutindeni, despre tradițiile, obiceiurile, instituțiile lor sociale, educaționale sau culturale, păstrînd astfel moștenirea iudaică pentru generațiile viitoare.

SĂ VISEZI ÎN LIMBA EBRAICĂ

În anul 1990, proclamat de guvernul israelian ca „An al limbii ebraice”, a fost marcat centenarul creării „Academiei Limbii Ebraice” de către Eliezer ben Yehuda, cel care a reînviat limba ebraică, dînd-o evreilor ca limbă cotidiană, limba în care Israelul avansează azi pe drumul progresului științific și tehnic.

Ebraica nu a fost nicînd o limbă moartă în cei 2 000 de ani de exil evreiesc. Fără a putea servi drept limbă curentă a poporului evreu, ea a fost limba rugăciunii, a studiului, a cîntecului și a poeziei.

O dată cu întoarcerea poporului evreu în Țara Făgăduinței, ebraica și-a reîntins în drepturi. Milioane de evrei, în Israel și în străinătate, vorbesc, gîndesc și visează în ebraică.

Laureatul premiului Nobel pentru literatură Shmuel Yosef Agnon a fost onorat pentru creația sa literară în limba ebraică.

În ultimii 700 de ani, limba ebraică a devenit o parte a experienței evreiești. Sute și mii de evrei și neevrei, tineri și vîrstnici, studiază acum ebraica modernă.

FILATELIE ÎN ISRAEL

Timbrul este, în genere, simbolul statului care îl emite. În ceea ce privește Israelul, timbrele reflectă toate aspectele vieții israeliene, istoria, cultura, locurile sfinte, apărarea, problema apei, calculatoarele, problema deșeurilor etc.

Mai mult de 1000 de timbre, mici opere de artă, au fost emise de Serviciul filatelic israelian, de la crearea sa.

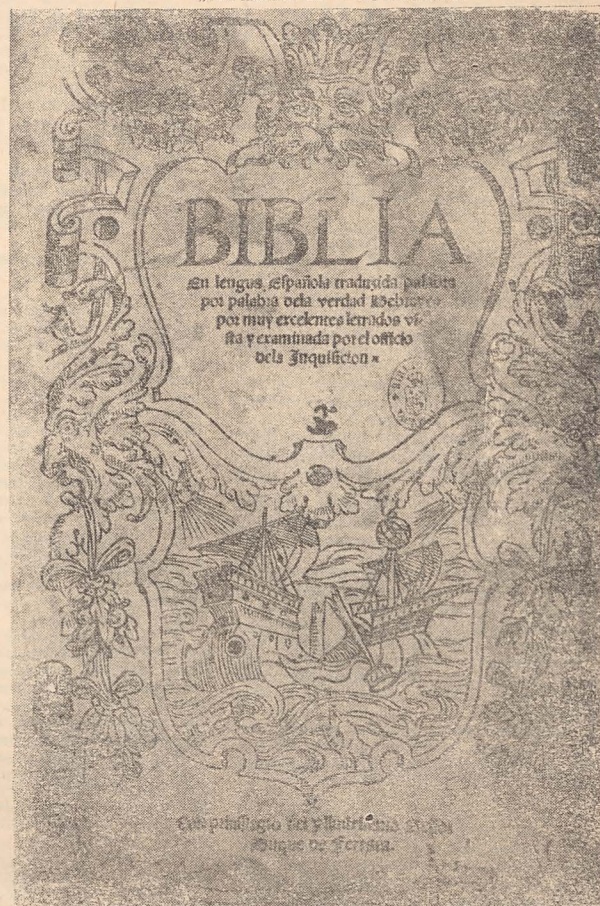
Nu e sîrbătoare care să nu aibă propria sa emisiune filatelică, Roș Hașana, Sucot, Purim sînt marcate prin foarte frumoase timbre atît pe planul imaginației, cit și al graficii, al culorilor și, bineînțeles, al subiectelor.

Israelul este una dintre țările producătoare de timbre pentru diferite state din Africa și din Asia.

„JALEA ȘI STRĂLUCIREA SECOLULUI”

Biserica evanghelică din Germania a organizat pomenirea, în ziua de 9 noiembrie 1990, a evenimentelor care constituie „jalea și strălucirea istoriei germane în acest secol”. „Pentru procesul interior de uniune a germanilor, care mai bine de 40 de ani au fost împărțiți între Est și Vest și pentru un nou început democratic, se spune în comunicatul adoptat de Sinodul de la Lübeck—Travemünde al Bisericii Evanghelice din Germania, este de o importanță capitală ca noi să ne amintim în această zi atît de capitele luminoase, cit și de cele întunecate ale istoriei noastre”.

„SEFARAD '92” — PROIECTE —

BIBLIA DIN FERRARA: EDIȚIE FACSIMIL ȘI SIMPOZION MONOGRAFIC

„Sefarad '92” pregătește o ediție facsimil a „Bibliei în limba spaniolă tradusă cuvin cu cuvin din adevărul ebraic”, publicată la Ferrara, în 1553, de către sefarzii din prima generație de expulzați Yom-Tob Atlas și Samuel Usque, cunoscuți ca Jeronimo de Vargas și, respectiv, Duarte Pinel. Ca introducere va servi un volum colectiv redactat de 12 specialiști internaționali a nume invitați, care vor expune public punctele lor de vedere într-un simpozion universitar prevăzut pentru 1990.

ALBUM DE MUZICĂ TRADIȚIONALĂ SEFARDA

Acest album va conține ilustrarea documentară, provenită din anchete de teren (circa 6 ore de înregistrare pe disc sau casetă) a unei serii de programe emise de Radio 2 al Radio Nacional de Espana. Ediția albumului va fi însoțită de o broșură cu documentația respectivă și va include textele cîntecelor selectate.

VIDEO

Prin intermediul Cabinetului de Imagine al celui de al V-lea Centenar, se realizează o serie de filme video cu tema SEFARAD '92.

CONCURS PENTRU ELEVII DIN ȘCOLILE MEDII

Ministerul Educației și Științei a organizat concursul „Prezența istorică și culturală a evreilor în Spania”, pentru care Institutul „Arias Montano” a elaborat materialul auxiliar și la care sînt invitate să participe toate centrele de învățămînt mediu. A fost numit un juriu și s-au stabilit premii pentru elevii cîștigători, pentru profesorii care au condus lucrări și pentru centrele șco-

lare respective. Concursul se desfășoară din anul școlar 1989—1990.

ITINERARE EVREIEȘTI ÎN SPANIA

Se elaborează un inventar al monumentelor, cartierelor și altor locuri de interes iudaic de pe întreg teritoriul național, cu referințe geografice, istorice, artistice etc., și care vor cuprinde itinerarele și ghidul pentru vizitarea Spaniei iudaice și a regiunilor, ținuturilor și orașelor sale.

EXPOZIȚIE CU TEMA „VIAȚA EVREILOR ÎN SPANIA MEDIEVALĂ”

Obiectivul expoziției este de a reuni o mare parte a materialului dispersat în diverse muzee, biblioteci și arhive spaniole și străine cu scopul de a aduce la cunoștința publicului importanța prezenței evreiești în Spania medievală. Se pregătește un scenariu care definește în detaliu cele ce urmează a fi expuse și stabilește organizarea materialului pe șase domenii, ce reflectă: viața religioasă, situația juridică, viața socială, activitatea intelectuală, închișișia și converșișia, evreul în pictografia și literatura medievală.

Expoziția va avea un caracter itinerant, pentru a putea fi prezentată în diverse orașe spaniole și în alte țări. Se va numi un comitet științific, care, împreună cu Comisia Expoziției și cu echipa tehnică, se vor ocupa de organizarea acestui proiect.

EXPOZIȚIE ITINERANTĂ DE FOTOGRAFII ALE SPANIEI IUDAICE

Direcția Generală pentru Relații Culturale pregătește o expoziție itinerantă de fotografii ce reproduc locuri istorice și culturale mai importante în care s-a desfășurat viața evreilor spanioli.

ELENA MALEC hispanistă

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

CHIEF RABBI DR. MOSES ROSEN

YES! THERE WAS A HOLOCAUST OF JEWS IN ROMANIA

"The Dead walk quickly". Especially when they were Jews — we would add. "Four million?" — exclaimed Höss, the commander of the Auschwitz camp. "Four million Jews were killed at Auschwitz? This is not true. This is an impertinent Jewish lie. Only two million Jews died there."

"Twelve thousand asphyxiated in the death trains or in the killings at the Iași police yard?" A Jewish lie. Antonescu and after him, Ceaușescu, mentioned a number of 500. Antonescu called them Judeo-communists and Ceaușescu "perverts". The documents gathered, the evidence of witnesses, contradicted this? Jewish lies.

Whole communities destroyed by fire and sword, tens of thousands of victims in Bessarabia? Not true.

The "historian" Mușat ignores a Holocaust that exists only in our imagination. "Stop your laments", counsels Horia Sima.

80,000 Jews from Bucovina, Dorohoi and Bessarabia died of sickness, hunger, dreadful misery in Transnistria? Other Jewish tales.

Even more than denying the Holocaust, lately, under the shield of democratic freedom, we read in some papers about a justification for it. It is said that Antonescu could not do otherwise. The "provocations" of the Jews were too great, the pressure of public opinion too heavy and therefore there were some "reprisals".

In other words: We, the victims, cry from the very beginning that we do not dream to identify the Romanian people with the Iron Guard assassins, the killers of Antonescu. Viorica Agarici in Roman who brought food and tea to Jews packed in wagons, Traian Popovici at Cernăuți who saved thousands of Jews, pharmacist Beceanu in Iași and so many others "the nobility of peoples", they rehabilitate this hospitable and gentle people, and "patriot" Drăgan identifies them as fascist criminals.

After 50 years, one attempts a "consensus" to raise a monument to "hero" Antonescu who sent to their death not only three hundred thousand Jews but also six hundred thousand Romanians.

He ordered them to bring back Bessarabia to the motherland. He did not succeed.

History does not pardon failures. Especially when they end with almost one million dead. And still?

The beginning was at Bucharest. There were already killed, between September 1940 and January 1941, Nicolae Iorga and Virgil Madgearu, generals Argeșanu and Marinescu and many others. The assassination of I. G. Duca and that of Armand Călinescu were acts meant to establish terror in Romania's public life.

Antonescu and Sima are together. Both wear the green shirt. In the country pillage, robbery, crime, torture prevail. It occurs in the jails of the police and public squares.

In that case? How much matter the 130 (plus a few others, lost in sewers) Jews dead in what is called the Iron Guard "rebellion" in January 21-23, 1941?

Hundreds of thousands are caused to disappear and we cry our pain and distress for 130?

Not only when half a century has passed but every year we have fought, we faced terror and we did not neglect the commemoration at Bucharest, or that in Northern Transylvania (where Hungarian fascists sent to death about 150,000 Jews) or that at Iași, and we did not forget the martyrs on board the "Struma".

"For how long?" was the title of an article I wrote in this paper on such a sad occasion. I paraphrased in this title the words hurled at me in 1984 by Emil Bodnăraș.

"For how long will you go on with these commemorations?" yelled he, but it was not only his voice. As a matter of fact, he was already carrying out the orders of Ceaușescu.

"What do you want? went on Bodnăraș. Willy Brandt knelted at Auschwitz. What more do you want?"

I replied: "Brandt knelted to beg pardon on behalf of German fascists. Who has made this gesture on behalf of the Romanian or Hungarian ones?"

Yes, we steadily commemorate. As long as Mr. Mușat and Mr. Pelin and Mr. Drăgan contest, ridicule, minimize, justify our giant tragedy, as long as our executors become "heroes", as long as despite thousands of documents, despite the fact that we still live, the last survivors, it is our holy duty to remember.

Our holy debt cannot walk quickly. Their sacrifices stay alive, not only for us, their brethren, who could have been in their place, in crematories and furnaces, but also for all those who deserve the name of man.

And this, not only for ethical reasons but purely and simply from the instinct to live.

Elie Wiesel states this bluntly: "Today everybody is a potential Jew. Every human being is candidate to an Auschwitz at world scale".

Yes. We, the survivors (Antonescu could have killed us and did not do it, an alibi had become necessary) cry out loudly.

The Holocaust of Jews from Romania existed and we commemorate it.

Let the memory of our beloved and holy martyrs be blessed for ever.

Oh, Earth, you must never cover their blood!

DR. MEIR ROSENNE

President of Bond's International

A HUMAN DOCUMENT

There is no doubt that, when the history of our epoch is written, the historian will mention the fact that the present Chief Rabbi of Romania, Dr. Moses Rosen, was among the most prominent personalities of 20th century Judaism.

I had the privilege of being born in a Zionist family, in Iași, in 1931. I heard of Rabbi Rosen for the first time from my uncle, the lawyer Smuel Rosenhaft, who was the founder of the Tarbut school in Chișinău and Asir Zion in Romania.

After long years spent in the Romanian prisons, I met him after he was set free and, during a whole night, in Vienna, he told me about his sufferings and the tortures he had been subjected to in jail. His only gleams of light were the visits of Rabbi Moses Rosen, who never stopped encouraging the detainees during that period. When he went to Sweden, he telephoned members of the Romanian Government and told them about the horrible impression made on Scandinavian public opinion by the Zionists' arrest.

With immense devotion and running very many risks, walking along an extremely thin tight rope, Rabbi Rosen

succeeded in preserving the spark of Judaism. Romania was the only communist country in which there existed Jewish education, Jewish schools, a Jewish choir.

In my capacity of Israeli ambassador to Washington, I had the honour of acting as host to the boys and girls belonging to that choir. I met these young people — full of Jewish pride, who had never bowed their heads before pressures and persecutions.

Whoever will read Rabbi Rosen's autobiography "Dangers, Tests, Miracles", now published also in Romanian, will find there chapters combined with Jewish history. I asked myself how Rabbi Rosen had had the courage to protest, to warn and to publish severe criticism against the anti-Semitic phenomena that appeared during the Ceaușescu period. There were some people who believed that the rabbi was putting his life in

(Continued on p. 13)

"Dangers, Tests, Miracles"

It is not necessary to introduce to the Romanian public the personality of His Eminence the Chief Rabbi of the Jewish Communities in Romania, who is well-known both in this country and beyond its borders for his brilliant intelligence, his diplomacy, his courage, his dynamism, his unique energy during the past 42 years, since he became the shepherd of the Romanian Jews. But we must point out, in a few words, the significance of his recently published book, "Dangers, Tests, Miracles", a book which — in fact — is supposed to be a biography. But what sort of a biography is this volume that is read breathlessly from beginning to end? It is actually the story of a life interwoven with the history of a dramatic, terrible epoch preceding and following the Holocaust, a genuine book of history lived through. And, naturally, it is full of psychological and sociological data, recording mentality changes and mutations in this country of ours that was ravaged by so many storms. Moreover, the volume seems to me to be a textbook of tactics and practical political strategy, based on a vast experience of the world and of circumstances. From the literary point of view, we have before us, on the one hand, a Bildungsroman and, on the other hand, a novel of adventures evolving before our eyes like an unbelievable film.

Dangers, tests, miracles, indeed!... All through the labyrinthine map of His Eminence's life, the only light was the fire-pillar of faith and the only protective hand was that of God. For what else but miracles could have ceaselessly extricated him from that net of adversities and hostile, inimical manifestations? Finding himself caught between the communist regime and the CDE — the Community leadership in the fifties and sixties — of whom the former aimed at abolishing all cults and the latter at destroying the Community itself, His Eminence carried on an amazingly firm and wise struggle. And, as the difficulties were getting more and more numerous, his efforts were growing and so was his courageous determination to face them beyond his power, so that, in his own words, he came to feel like Shalom Ash's *Der Tillim Yid*. The enormous responsibility for the 400,000 Jews who had survived the Holocaust lay heavy on his shoulders without a moment's respite, but at the same time it drove him to ever renewed tactics, to initiatives and stratagems that would enable him to reach his aim. Running great risks, often even endangering his life, His Eminence had come, as he says, to act first and ask for approval afterwards. And everything was being done with two purposes in mind. The first one was, naturally, the freedom of Jews to leave for Israel. But not anyhow! His Eminence agreed with the words of the famous spiritual which were partly those said by Moses to Pharaoh: "Let my people go!" Indeed, the Jews should be allowed to go, but not anywhere and not anyhow. Aliyah was to contribute to the building up of the young State of Eretz-Israel and, to that effect, it was necessary to educate them and prepare their conscience adequately. And if, with that purpose in view, His Eminence had to struggle with a communist government by using various means of persuasion, but for achieving the other purpose, he had to defeat the mentality of the CDE leaders, who were assimilated and simply wanted to do away with Jewish specificity, language and faith.

Gradually, by dint of exhausting work and great self-sacrifice, by the example he was setting and by his unshakable belief in his victory, he succeeded in having the Talmud-Torah classes set up once more and the communities reconstituted. Thus the Jewish life of the younger generations became a powerful reality, also making a deep impression abroad. Nevertheless, even in Israel or within the WJC, suspicion and disapproval of the actions undertaken by His Eminence continued to exist for years on end. It was necessary to clear up the situation and persuade people abroad and numberless trips took him all over the planet up to the triumph of his point of view — the most useful and effective one for Israel, where the Romanian Aliyah of 400,000 Jews fully contributed to the State's building up. Moreover, His

Eminence also discovered the best contributions for the Jews in the Soviet Union, but his voice was not always listened to on account of the same ignorance of the main aim of emigration, to which Jews should add the lack of courage or indifference of certain communist leaders.

Anyway, the obstacles have been overcome, the most distrustful people have been convinced of the rightness of the Eminence's means of action. The joy of victory lights up the present as well as, retroactively, the years, the decades and the passionate struggle carried through by the man who dedicated his life to the cause and served with ardent devotion the interests — both spiritual and material — of his community.

But His Eminence, being a very loyal Romanian citizen, has also served the interests of this country, under difficult circumstances, fully understanding the community of interests of Jews and Romanians. We all remember his benevolent interventions for obtaining the Most Favored Nation status (MFN), which is mentioned in the book. And on the occasion of his visit, at the invitation of Pope John Paul II, His Eminence answered firmly and truthfully the Pope's question about the way in which minorities were treated in Romania: "I was born in Romania and my father was a rabbi in Romania for fifty-one years. I know, therefore, how the Hungarians treated the Romanians when they were masters in Transylvania. I can tell you that there is no comparison. The Romanians have treated the Hungarians far, far better."

And, making a short but necessary digression, we must say that also recently, under our country's difficult circumstances, and when, unfortunately, some Romanian intellectuals demand that Romania should receive no assistance, His Eminence — on the contrary — asks that it should be assisted. That is only more reason for our being grateful to him.

The entire book bears the stamp of remarkable objectivity, indicating a superior political vision, harmonized with a perfect frankness when narrating facts. Having also particular stylistic qualities — vividness, alertness, a striking conciseness which increases the dramatic of the humorous characteristics of the narrations, the story of this life seething with true, shaking events, but also with miracles of another, superior order, is the story of a man chosen for a certain historical epoch and for an extraordinary action. Of a man who, as an Israeli dignitary said, has fulfilled a "mission impossible". But we must add that he has fulfilled it being led by his profound, unflinching faith in God who, like a fire-pillar in the desert, has guided his steps.

And we believe there is no more adequate conclusion to our few words than the portrait made by Shimon Peres, for the most important Israeli dignitary, at the celebration of the 40th anniversary of His Eminence's election as Chief Rabbi: "He proved to be immensely wise and extremely courageous. He had to accustom himself to being suspected by both sides (the regime on the one hand, the community on the other); he got used to going to the very limit, but not beyond it, to always finding that border, to always saying the right word, to always being the one who gives courage, but also the one who contradicts, the one who incites and the one who pacifies, the one who speaks and the one who is silent, a Jew in his own self and, at the same time, a Jew in a communist world, a rabbi and a deputy in the Parliament of a regime unique in its kind. Rabbi Rosen has been able to overcome all obstacles. He has had to face all sorts of hardships. Not one of them has defeated him. He has surmounted them all. He had a mission without a flag, for at a certain time he could not hoist it publicly, but now, after the completion of this historical period, we can see it clearly and understand the path he went along."

And it was, indeed, a path strewn with dangers, tests, miracles, in the words of this book, which is a source of learning for all the people in the world.

ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA

A HUMAN DOCUMENT

(Continued from p. 12)

danger and they advised him to put an end to these manifestations. It is no secret that even official personalities belonging to the Israeli Government recommended him to act more cautiously. Owing largely to Rabbi Rosen's activity, the Jews in Romania have received a Jewish education and gone on aliyah to Israel. The chapter on the huge contribution made by this Judaism to the State of Israel and to the Jewish people has not been written yet. It is a deep-rooted Judaism which has given the Jewish people its elite of intellectuals and which has never expected a reward "because part of the cake is due to it." As the leaders of Israel have always said concerning Romanian Judaism: "It is the sort of Judaism that has penetrated into the State of Israel like a man who enters a concert but without disturbing anybody and takes a free seat." I am deeply pained when irresponsible persons launch savage attacks against Rabbi Rosen who has done so much in favour of Israel in his country.

Besides being a valuable and important contribution to 20th century history of Israel, Rabbi Rosen's book is a human document which demonstrates that even in this period, characterized by the influence of the masses, there are still unique personalities playing a historic role.

With reference to the history of the Jewish people, it is said that the minister of history will always take care that the Jewish people should have leaders capable of guiding them in the right direction. There is no doubt that Rabbi Rosen belongs to the category of Jewish leaders owing to whom we have reached this point. The small town of Moinești will remain for ever in our memory the place that has offered us a leader — a great mind, but also a man of great deeds, who has been able to free the survivors and to lead them to freedom, to Eretz Israel. I warmly recommend all those who incite and criticize to revise their actions in order to realize their injustice towards a man to whom they owe so much.

Rabbi Rosen's book will remain for the future generations the work of a man owing to whom the strength of the Jewish people has grown.

ADVICE GIVEN BY HORIA SIMA¹ AND THE IRON GUARD TO THE JEWS IN ROMANIA

We publish a passage from the brochure "For the truth to be known" — Statement of the Iron Guard, 1990, published in "Homeland and Exile", 26th year — Nos. 9-10, July-August 1990. "Besides, if the Jewish minority understands its mission, it can play an important part in Romania's process of economic reorganization. By means of the connections they have in America and other Western countries, they can contribute to the economic reconstruction of Romania, attracting sound capital, on the basis of a just retribution of both capital and labour. Now is the time for Jews to demonstrate that they are not only good Jews but also good Romanians. From endless lamentations about the persecutions they were subjected to in Romania — in fact the European country in which they suffered less — they ought to pass to a loyal attitude towards the Romanians, thus also making amends for the harm they did to our people during the Ana Pauker — Gheorghiu-Dej period, by the collaboration of some of them with the Stalinists. The Jews in Romania should be guided by the great figures of contemporary Romanian Judaism — Rabbi Safran, the monk Nicolae Steinhart and the pastor Richard Wurbrand — and not by the enmity-inciting tendencies of Rabbi Rosen, who played a harmful part during the Ceausescu period, contributing, by his interventions abroad, to the protraction of the Romanian people's slavery."

No comments are necessary.

¹ Horia Sima was the chief of the Iron Guard (nazi party of Romania). In this capacity he was also vice-prime-minister September 1940-January 1941. He ordered the killing of the great Romanian historian Nicolae Iorga, who was prime-minister of Romania, of another prime-minister General Argeanu and many other Romanian leaders. He presided and organized the Pogrom of Bucharest (21-23 January 1941) in which hundreds of Jews were killed, dozens of synagogues were burned, hundreds of holy scrolls profaned. Together with all the other renegade leaders he escaped to Germany, being under the protection of Hitler, till the end of the war. Now he published (July — August 1990) a brochure with a "program" how he wants to lead Romania.

So, he is giving "advice" to Romanian Jews...

THE VISIT OF HIS EMINENCE TO ISRAEL

MEETING WITH PRIME MINISTER YITZHAK SHAMIR

On January 1, 1991, the prime minister of the State of Israel, Mr. Yitzhak Shamir, received in an audience His Eminence the Chief Rabbi of the Mosaic Cult and President of the Federation of Jewish Communities from Romania, Dr. Moses Rosen.

A cordial conversation took place during which the present aspects of the life of the Jewish population in Romania were discussed.

The prime minister praised the activity led by the Chief Rabbi together with the leadership of the Federation to maintain the Jewish spirit, in favor of continuing ALIA (that is for Jews who wish it to help the grand work of reconstruction of the Holy Land) and for

the education of young Jews according to the tradition and the ideals of the Jewish people.

His Eminence offered to His Excellency prime minister Yitzhak Shamir, a copy in English of his autobiographic volume "DANGERS, TESTS, MIRACLES", recently issued by the Weidenfeld and Nicholson Publishing House, in London.

The prime minister expressed his warm thanks to the Chief Rabbi, movingly praising him because "he gave his whole life to the service of the Jewish people, which he serves faithfully, with abnegation and success".

MEETING WITH THE PRESIDENT OF THE JEWISH AGENCY MR. SIMHA DINITZ

On Thursday, January 3, 1991, a talk took place between His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen and the President of the Jewish Agency, Mr. Simha Dinitz.

It was attended by Mr. Moshe Nativ, director general of the Jewish Agency (originary from Botoșani).

Both expressed their respectful and affectionate homage to Chief Rabbi Ro-

sen and recalled the favorable impressions gathered during the visits they made to Romania.

The topic discussed was the organizing of a section of the Jewish Agency in Romania and it was decided that the Federation of Jewish Communities shall support this initiative in a spirit of fraternal cooperation.

The meeting took place in a cordial atmosphere.

"ANTONESCU'S REHABILITATION?"

MEETING OF ISRAELI HISTORIANS

On January 3, there took place, in Tel Aviv, a gathering of scientists, historians, publicists, writers belonging to the Romanian Aliyah.

It was chaired by Mr. Itzhak Artzi, former Knesset member, vice-president of the "Israel-Romania Friendship Association".

He related his impressions of the Hanukkah festival at the Choral Temple, on December 15, 1990, and of the speech delivered on that occasion by His Emi-

nence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen. In the presence of the representatives of the National Salvation Front and the leaders of the opposition parties represented in Parliament, the Chief Rabbi analysed the phenomenon of recrudescence anti-Semitic agitation, as well as that of the attempts to rehabilitate Antonescu.

Mr. Artzi asked His Eminence to present the main arguments contained in his speech.

HIS EMINENCE'S EXPOSÉ

Besides the approximately 150,000 Jews from Northern Transylvania deported to Auschwitz by the Hungarian and Nazi fascists, 250,000—300,000 Jews perished in the other provinces of Romania during the Antonescu regime.

The Iași pogrom, the massacres in Bessarabia and Ukraine, the deportation of the Jews in Bucovina and Dorohoi, were perpetrated by a regime whose leader was Antonescu.

It is obvious that a "rehabilitation" of this executioner of the Jews would signify an immense insult to the hundreds of thousands of martyrs, to the widows and children of those massacred by the Iași police, to the people asphyxiated in the death trains, to those slain in Odessa and Ukraine, to those killed by starvation and diseases in Transnistria.

The implementation of such an "initiative" would constitute a grave insult to the Romanian people, who are reputedly kind and humane and have not been and are not identified with these horrors.

At the same time, the following question arises: Cui bono? Who would benefit by such an impious action?

Even if we did not take into account all the above-stated facts, could we possibly forget that Antonescu sent to their death the flower of Romanian youth? Six hundred thousand Romanian soldiers died in that war which did not give Bessarabia back to the mother country. Was such a historical failure worthy of the "reward" of being raised to the rank of a "hero"?

Hitler had other collaborators as well, for instance marshal Pétain, the hero of the Marne and Verdun. He did not organize deportations. It was Laval who led them. It was not a matter of hundreds of thousands, but "only" (with bitter irony do we use this word here), only tens of thousands. There is a strong right-wing movement in France. Does anybody even think of rehabilitating Pétain?

The terrible tragedy of our brothers in Northern Transylvania was, to the largest extent, the work of the "Fire Arrows", the "Szalasists". Is the problem of Horthy's "rehabilitation" raised?

Who raises such a question in Romania, when the surviving witnesses are

still alive, when the archives are full of documents proving this fierce and shameful Holocaust of the Jews in Romania? Whoever attempts to achieve the solidarity of the young Romanian democracy with Antonescu is committing an unforgivable sin against this country.

Of course, Ceausescu made the same attempt. He ordered "novels" having Antonescu as their hero. Scribes, hooligan writers began as early as "Ceausescu's era" this immoral and inhuman campaign.

But what Ceausescu wanted was quite different from what the Romanian people want. The dictator's "era", when we were gagged, is completely different from the epoch we have entered, in which we, too, can proclaim our sufferings, express our revolt, prevent the memory of our sacred martyrs from being profaned.

During Ceausescu's "era", an entire generation was hindered from knowing even a fragment of our Holocaust.

Mircea Radu Iacoban, a writer born in Iași, called on me about 10 to 15 years ago and said to me:

"I am writing a novel whose action takes place in Iași, between 1935 and 1945. I looked through the archives of those years and came across the 1941 pogrom. Is in true, Chief Rabbi? Did those things really happen?"

I asked him to visit our History Museum, where there are original photos (taken by German soldiers) and a multitude of other documents relating to this pogrom. When he came back, he was dismayed.

"Why are we kept in ignorance of all these things?", M.R. Iacoban asked me.

Certain legends were being spread at the time.

"There existed no Holocaust in Romania."

"Antonescu saved the Jews."

A half-truth is the most dangerous thing.

Let us speak clearly. Let us call a spade a spade.

The Holocaust of the 250—300 thousand Jews in Romania lasted until after Stalingrad. When it became visible that Hitler "was losing the war", that "the day of reckoning" was drawing near, the

alibi had to be prepared and the massacres stopped. Antonescu started refusing to "supply" Jews.

Yes, indeed. That is true. Several hundreds of Jews from Northern Transylvania found refuge in Romania and thus their lives were saved.

Yes, indeed. It is true that the trains prepared for taking all of us who had survived to Belsen did not start.

Yes, indeed. It is true. If I am still alive, I owe it to Antonescu. He could have killed me, too, and he did not.

For the past 40 years, our Federation has been giving assistance in cash, food-stuffs, medicines to those Romanian "righteous gentiles" who saved the lives of Jews at the time of fascism (their list is long, but we mention only Victoria Agarici, Traian Popovici, pharmacist Becanu, etc.).

One day, a reserve colonel called on me and solicited for this kind of assistance. When I asked him about his good deeds, he answered:

"I had about 80 Jews under my command. I could have killed all of them, but I didn't."

That is the reality of the Antonescu problem. He might have killed us all, but he stopped midway.

In conclusion, the Chief Rabbi said:

"I think that gaping wounds are being raked. That is in nobody's interest and those who are attempting this "rehabilitation" are committing a grave mistake.

Let us look forward and not rake up a history chapter that is not at all to the credit of those who achieved it."

It was decided to set up a committee of personalities for organizing a symposium to which scientists, historians representing both countries should be invited, a symposium aimed at answering the painful and dramatic problem that has recently become topical once more.

AT THE „TALPIOT“ SEMINARY

On the day of December 27, 1990, (ASARA RETEIVET), the Day of the "Collective Kadish" for the martyrs of the Holocaust, His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen answered to the invitation of the director of the Pedagogic Seminary for religious education "Talpiot" from Tel Aviv and delivered, in front of several hundred candidates to pedagogic instruction, a lecture about the "Holocaust of Jews in Romania".

The director of the seminary, dr. M. Bubzik, delivered an introductory speech.

THE BRASLAV RABBI'S CONTEMPORARY SIGNIFICANCE

On January 1, 1991, there took place, in Jerusalem, a festivity devoted to the works of the Braslav Rabbi Nahman, occasioned by the publishing in Hebrew of the book "Gesher tzar meod" ("A Very Narrow Bridge"), containing reflections of the great Braslav Rabbi, by the renowned Israeli writer Simha Raz, a contributor to our journal.

It was attended by distinguished personalities of Jewish culture, journalists, representatives of great Israeli institutions and organizations.

Professor Iona David, from Tel Aviv University, made the introductory speech and presided over the impressive cultural festivity.

The participants were warmly greeted by Nisan Harpaz — president of the Zionist Council in Israel and member of the Jerusalem municipality, and Haim Maman — president of the same municipality's Department of religious education.

The life outlook and work of the great personality who was Rabbi Nahman were outlined in turn by Rabbi Dr. Moses Rosen, Chief Rabbi of Judaism in Romania, Rabbi Sheor Iashuv Cohen, Chief Rabbi of Haifa, and Professor Shalom Rosenberg from the Jerusalem Hebrew University.

Moshe Nisam read excerpts from the Braslav Rabbi's works, Yehoshua Rochman played on the violin pieces composed by the same Rabbi — a great thinker and Hasidic leader, whose lyrics and music expressed very profound ideas and feelings, which had the value of symbols.

„די רעהאביליטאציע פון אנטאנעםקו“

ס לאנד פון אייראפע אין זעעלען זיי האבן א-

ת"ר פובליקצין א פאסאזש אפון דער בארישר
 און קענען דעם אמת, די דעקלאראציע פון
 לעגאטערע אונגענוג פון 1990, וואס איז
 דעשיינען אין, לאנד און לאנד" יאר 26 ויל
 יאן 1990
 יאן, איריש מינערהייט אויב זיי פארשייט
 ווען קען שפילן א וויכטיקע ראָלע אינעם
 אעס פון דער עקאנאמישער רעסטרוקטוראציע
 ארומקעגן דורך יוועטע באווייזונגען מיט
 יידישע און אנדערע מערב לענדער קענען זיי
 און פערמיעט אפמאכן אס און וויכטיק
 שטעט ווען די יידן קענען באווייזן נישט נאר
 זייערע וועט דיר, נאר אויך גוט רומענער.
 דע רענעלאַזאָן באקלאַנענען אין שייך מיט
 אפאליגאָנען זייערע און רומעניש פראקטיש

הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן

תורה אוניברסלית

פגישתו של כבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן שליט"א עם רה"מ של ישראל יצחק שמיר.

שבב של בניית ארץ הקודש) ולמען חינוכו של הנער היהודי, למסורה ולאידיאלים של העם היהודי.

כבוד הרב הראשי נתן לכבוד ראש הממשלה, יצחק שמיר, טופס באנגלית של ספרו, סכנות, נסיגות, נסים, שהופיע לא מכבר בהוצאה לאור ווידנפלד אנד ניקולסון, מלונדון.

ראש-הממשלה הודה בחמימות לכבוד הרב הראשי, והוסיף אותו כי, "השקיע כל חייו בשירות העם היהודי, ובמשמשי אותו במסירות, ובזהירות".

פגישתו עם נשיא הסוכנות היהודית, מר שמחה דיניץ

הוקרנה לכבודו ותזכירו את התרומות וההשקיעות ב"הגות כשיבירו ברומניה. דנו על הקמת מחלקה של הסוכנות היהודית ברומניה ותחלטה שהפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה תתמוך ביוזמה הזאת כרוח שיתוף פעולה של אחות. הפגישה התקיימה באווירה לבבית.

ביום ה' ביאנואר 1991, ראש ממשלת ישראל, מר יצחק שמיר נפגש עם כבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן שליט"א, נשיא הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה.

התקיימה שיחה לבבית, בה נגעו בהיבטים הנזכרים של חיי האוכלוסיה היהודית ברומניה. ראש הממשלה הודה את מפעלו של כבוד הרב הראשי יחד עם הנחנת הפדרציה לשמירת הרוח היהודית, למען עליה גם הלאה (זאת אומרת כדי שהיהודים הרוצים בכך יוכלו להיחלצו למפעל הנזכר).

ביום חמישי, ה' ביאנואר 1991, התקיימה פגישה בין כבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן שליט"א והנשיא של הסוכנות היהודית, מר שמחה דיניץ. היה נוכח מר משה נתן, המנהל הכללי של הסוכנות היהודית (יוצא בוטושואן). שיחה הייתה את כבוד הרב הראשי והבינו את

הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן

כן, שואת יהודי רומניה היא עובדה היסטורית

חמישים שנה לפגרום מבוקרשם

אנטונסקו וסימא נמצאים יחד, שניהם, מעווא רים" עם הלותונת הרוקה (סמל מישור הכרזה) הארץ מפאה רוצחים, נזלגים, נגבים, כל השואה וההרג נעשה במרתפות הממשלה וברחובות עיר. אם כן? למה לנו להזכיר את זכרם של 130 (או כמה נזירות שזכרו באשפת העיר) שנפלו בפגרום משנת 1941?

לא רק השנה, במאות יובל שנים, אלא בכל שנה ושנה במשך כל המשיש שנה, נאבקנו, עשינו מאמצים, הכאנו את עצמנו בכל מיני סכנות כדי שנוכל לארגן אזכרות, בעז"ה, אף אחד מהם לא הצליח למנוע מאתנו לעשות הזכרות הזכרונות המרורים וזכרונות קרובי צפון טרנסילבניה (שם, לא הרומנים, אלא המוניטרים שלחו למות בדרך מאה ושלושים אפרה, את קרובי המונטרים מאה, קרובות סטרווא וטרנסילבניה. אף אחד מהם לא שכתנו.

"עד מתי?" תחת הכותרת של מאמר שלי שהופיע בכתב-עת שלנו, בשנת 1984, במלים הללו עטתתי את דבריו של אמיל בורנרש: "עד מתי תמשיכו עם הזכרות הללו?" מתוך גורנו כבר דבר היהודי צ'אישקו, מה אדם רוצים עוד? הוא המשיך, "הלא ויזיל בראנט כבר נפל בריכים באוישוויץ". התשובה שלי הייתה: "כן, אדוני, ברינט כרע בשם התרומים ומי כרע ברך בשם הרומנים או בשם ההונגרים?"

כן, אנו לא מפסיקים, אלא ממשיכים באזכרות. כל זמן שמר מושאט, ההיסטוריון, או מר דראנאן, שילאו יוצרים את השואה, כל זמן שמישהו ניסה לעשות מן התליון שלנו, גבור האומה", כל זמן שלמרות אלפי מסמכים וכל זמן שלמרות העדות שלנו, שעברנו את השואה, עוד ישנם שמכחישים, חוב קדוש מוטל עלינו להזכיר. הקדשים שלנו אינם יבולים, "לפכת מה". וכל זה לא רק מנימוקים מוסריים אלא, פשוט, מפני שרצוים לחיות.

הספר אלו ויזיל אמר: "הגיע הזמן שכל אדם בעולם מועמד להיות יהודי. כל אחד מאורחי העולם, מחכה לו אוושוויץ-גולאג".

אנטונסקו היה יכול להרגו גם אותו ולא הרג אותו, מפני שכל הרבין לעצמו את ה"אליב".

כן, שואת יהודי רומניה היא עובדה היסטורית. כל יעני שום איש תלכחיש אותה.

יחי זכר הקדושים ברוך! ארץ, אף תכני דמם!

"המתים הולכים מהר". היינו רוצים להוסיף לפתגם העממי הזה, ולפטר כשהם יהודים". "ארבע מיליון?" שאל, "מנהל" מחנה באוישוויץ, "ארבע מיליון יהודים הושמדו שם?" שגר יהודי. רק שני מיליון אברו שם את חיייהם. "שנים עשרה אלף נתנו ברכבת למות או בטבח בחצר הממשלה ביאנ 1941 שגר יהודי". אנטונסקו, ואחריו צ'אישקו, נתנו את המספר של חמש מאות. הצורך אנטונסקו קרא אותם, "יהודים - קומוניסטים", "צ'אישקו קרא אותם, "אנשים". המסמכים, העדויות באו לספור את גורלם? אין דבר שקרים של יהודים. קהילות עד אין מספר הושמדו באש וברכב. הככות אלפי ישראל בבסרביה נהרגו? לא נכון.

"ההיסטוריון" מושאט לא רוצה אף להזכיר שואה, שאיננה קיימת" כי אם ברמיון שלנו. התפסונו עם הקינות שלכם" נתון לנו עצה הוריא סימא, סגן ראש הממשלה של כנפיות מושט הכרזה. שמונים אלף יהודים מבוקאווינא ובסרביא, מדורו-הו העם המוניטריאלי כרע בדבר ובכל מיני חוליים ועונש? היהודים המציאו, מעשיית?

לא רק שילית השואה, אלא מצב וותד גרוע. הצדקה השואה מופיע היום בעתונים ולעשות הו-הנרמא החדשה היא שאנטונסקו עשה איוה מעשים בלתי נעימים? "יהודים מפני לחץ דעת הקהל של העם המוניטריאלי יכלו לסבול את ה"פרובוקציות" של היהודים.

ובכן, אנחנו, הקרבות צועקים כל הזמן שחם והפילה לנו שואה מופיע היום בעתונים ולעשות הו-הנרמא בינו ובין הרוצחים הפשיסטים, הסירי אומות העולם, המצאים בשיכבות שונות של העם, מכלי אים הרביליטיטאלי לעם. וזהו המזה שלנו, אכל האומני דרגן מכחיש אותנו ורוצה לקחת את החטא משכמנו של אנטונסקו ולשים אותו על שכם העם כיום.

אחרי המשיש שנה, מנסים כעת, קונסנזוס" כדי להרים מצבה, "נכור". אנטונסקו אשר לא רק שילית שואה מאות אלף יהודים, אלא גם שש מאות אלף רומנים נרצחו במלחמה שהוא פתח כדי לה-חור אזור בסרביא ברומניה ולא הצליח להיסטור-רוא אותו סולחת, "גשיות". כאלו ובכיום אופן לא נותנת ציון של נכור לאיש כזה.

הפרשה התחילה בבוקרשט הכורה בין ספטמבר 1940 וינואר 1941 כבר נהרגו וירמא ומדולאיו, הנגרלים ארגישנו ומרונסקו ועוד רבים ממנהיגי העם הרומני. שני ראשי ממשלה, דוקא וקלינסקו היו גם הם בין קרבת ממשר הכרזה.

"ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה" (שמות ב, ו)

פסוקי הפרשה הראשונים מסמנים אירועים היסטוריים שאין דומה להם בחשיבותם: לידת משה רבינו, שעל שמו נקראה תורתנו הקדושה ("זכרו תורת משה עבדי") ולידת העם העברי ודתו. בתיאור האירועים והשתלשלותם משובצים, כאילו בדרך-אגב, פרטים על הצלתו של משה על-ידי בתיה בת פרעה, הכאת המצרי ע"י משה, נויפת משה בשני העברים הניצים, ולבסוף הושטת עזרה לבנות כהן מדין.

כאילו בדרך-אגב, אמרנו. כי לאמיתו של דבר, פירוטם של כל אלה לא מקרי הוא כלל וכלל. (רמז דק לכך מוצאים אנו בדברי הפרשן בעל "אור החיים" באומרו על סיפור מעשה-ההצלה של בתיה: "דקדק הכתוב להודיע דקדוק אופן המעשה"). אף לא מקרה הוא מיקומם של הטיפורים האלה. פירוט כל האירועים האלה המשך הוא, בבחינת: "ואלה מוסיף על הראשונים". המשך לאותו רעיון העובר כחוט השני בתורה כולה, החל מספר בראשית ועד תומה, והוא: שלילת כל אפליה גזעית או דתית. בדומה לעשו הרשע, שהיה בנו של צדיק כיצחק, עליו מסופר בספר בראשית, מספרת התורה על בתיה החסידה, שהיתה בת פרעה הרוך, במטרה להנציח חסידת-אומות-העולם זו ומעשיה הנעלים, שהודות להם, שמה זכור לטוב ולהוקרה לאורך כל הדורות, בעוד שאביה זכור לשמצה ולדראן עולם.

צא וראה לאיזו הערכה זכתה אותה מצדית שחרפה נפשה לעבור על הגזירה שגזר אביה הרוך ולהציל ילד עברי! "ותשלח את אמתה ותקחה" - "הא קא משמע לן דאישתרבב אישתרובבי" (בבלי, סוטה, יב ע"ב). כלומר: אף שהתורה לא היתה בהישגידה, היא הושיטה את ידה תוך בטחון שיה' יהיה בעזרה להציליה במשימתה הנעלה; היא האמינה שידה תשתרבה, תתאחד וזתמותה עד שתגיע עדי התיבה בו מצוי הילד העברי. וכל זאת - בדגישה לנו התורה - פעלה בתיה המצוית בת פרעה.

"מכאן אתה למד שכרן של גומלי חסדים. אעפ"י שהרבה שמות היו לו למשה, לא נקבע לו שם בכל התורה אלא כפי שקראה לו בתיה בת פרעה, ואף הקב"ה לא קראו בשם אחר" (מדרש רבה, שמות פ"א). כאות הוקרה, זכתה בתיה ששמו של הילד ייקרא בשם המצרי, משה, ולא בשמו העברי, טוב או טוביה, שניתן לו ע"י הוריו. ולא עוד, אלא - לפי דעת רבי יוסי בן חנינה - גם זכתה "לראות את השכינה", שהופיעה - לפי ביאורו של בעל "אור החיים" - בדמות של "אור גדול".

...והחוט ממשך להשתתר: "ויגדל משה, ויצא אל אחיו... וידא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו... ויך את המצרי". מעורבותו זו של משה נראית, במבט ראשון, כאקט הנובע מרגש של סולידאריות עם אחד מאחיו שהותקף בידי מצרי. ברם, המערכה הבאה תדגים לנו, שעמדתו של משה, לגונן על הנתקף, עמדה עקרונית היא: "ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים ניצים". הפעם אין מדובר בעברי שהותקף. ע"י מצרי, אלא בעברי שהותקף ע"י עברי שני. ובכדי שלא נגיע למסקנה המוטעית לפיה משה רבינו הגן בכלל על כל יהודי נרדף, מבלי להתחשב, אומנם, עם לאומיותו של הרוף - באה התורה ומנאח לנו סצינה שלישית בסידרה: "ולכהן מדין שבע בנות... ויקם משה ויושיען", במקרה זה, התוקפים והנתקפים, שניהם, אינם בני-ברית, הווי אומר: רגש הצדק של משה פעל בכל המקרים, ואותו העמיד בשורות כל הנרדפים ללא הבדל דת וגזע.

עקרון צדק זה, שלילת כל אפליה גזעית ודתית, תוך תיאור הפרטים שהוכחנו, מדגישה התורה ומציגה אותו - מחמת חשיבותו - דווקא בראשית ההיסטוריה שלנו. במקביל ללידת וחייה המנהיג ושעת היותנו לעם.